

Dr. oec. Vita Pilsuma

**LATVIJAS BANKAS LOMA UN DARBĪBA
EIROPAS MONETĀRĀS INTEGRĀCIJAS
PROCESĀ (2004–2012)**

Pasaules valstu centrālo banku sadarbība ilgst jau gandrīz gadsimtu, un to ietekmē ekonomiskie nosacījumi un politiskais konteksts. Latvijas Bankas starptautiskā darbība sākās tūlīt pēc tās izveides, meklējot iespējas nodrošināt ārējās tirdzniecības maksājumus un veicot ārējo rezervju ieguldījumus.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Latvijas Bankai bija jānodrošina centrālās bankas uzdevumu veikšana atbilstoši Latvijas normatīvo aktu un starptautisko institūciju prasībām un citu valstu centrālo banku labākajai praksei. Latvijas Banka atsāka starptautisko sadarbību 1991. gada nogalē un būtiski aktivizēja 1992. gadā, kad Latvija kļuva par SVF dalībvalsti, tika atjaunota Latvijas Bankas līdzdalība Starptautisko norēķinu bankā, saņemta tehniskā palīdzība un nodibināti sakari, kas nepieciešami ārvalstu maksājumu veikšanai un ārējo rezervju pārvaldīšanai.

1995. gadā, kad tika parakstīts Latvijas un ES asociācijas līgums (Eiropas līgums) un Latvijas valdība iesniedza ES prezidējošajai valstij – Spānijai – pieteikumu par Latvijas vēlmi pievienoties ES, sākās kvalitatīvi jauns starptautiskās sadarbības posms. 2004. gada 1. maijā Latvija kļuva par ES dalībvalsti, bet Latvijas Banka – par ECBS dalībnieci. Latvijas Bankas darbības pilnveides process turpinās, jo plānota Latvijas Bankas integrācija Eirosistēmā, Latvijā ieviešot vienoto Eiropas valūtu, turklāt attīstās arī centrālo banku funkcijas un darbības organizācija mērķu sasniegšanai.

Centrālo banku izveide, atbildības jomas un starptautiskā sadarbība

ES valstu centrālās bankas dibinātas, sākot ar 1668. gadu, kad izveidota pasaulē par visvecāko centrālo banku uzskatītā *Sveriges Riksbank*,¹ un līdz 1998. gadam, kad, pārveidojot Luksemburgas Monetāro institūtu, dibināta *Banque centrale de Luxembourg*. Savukārt *Eesti Pank* dibināta 1919. gadā, *Lietuvos bankas* un Latvijas Banka – 1922. gadā. 1940. gadā to darbība tika pārtraukta, bet 20. gs. 90. gadu sākumā – atkal atjaunota. Latvijas Banka pārņēma 1922. gadā dibinātās Latvijas Bankas aktīvus, bet neuzņēmās saistības.²

Sākotnēji centrālo banku izveides mērķis bija vienādot naudas zīmju izlaišanas sistēmu, centralizēt un pārzināt valsts zelta rezerves un pilnveidot maksājumu sistēmu darbību. Šo banku centrālā pozīcija finanšu sistēmā, tas, ka tās pārvaldīja lielāko daļu valsts dārgmetālu rezervju un spēja sniegt papildu likviditāti, noteica to, ka šīs bankas kļuva par banku bankām.³ Centrālās bankas ieguva ievērojamu spēku, īstenojot monetārās politikas mērķus, tādējādi pārveidojoties par spēcīgām informācijas iestādēm, kas samērā detalizēti pārzina attiecīgās finanšu sistēmas stāvokli.⁴ Centrālo banku loma finanšu tirgū pieaug finanšu krīzes laikā, kad starpbanku tirgus neveic savas funkcijas.

Centrālo banku attīstībā vērojamas trīs stadijas.⁵ Pirmajā stadijā centrālā banka veic naudas emisiju, starpbanku maksājumu un banku pakalpojumus valdībai, bet otrajā stadijā tā sagatavo un īsteno monetāro politiku, pārvalda ārējās rezerves un valūtas kursu, regulē un pārrauga finanšu iestādes un sniedz valdībai finanšu eksperta padomus. Savukārt trešajā stadijā par galveno kļūst centrālās bankas konsultanta loma. Latvijas Bankas darbība 20. gs. 20. un 30. gados atbilda centrālo banku attīstības pirmajai stadijai, bet 20. gs. 90. gados un 21. gs. sākumā Latvijas Bankas darbība atbilda otrajai centrālo banku attīstības stadijai. Kļūstot par ECBS locekli, Latvijas Banka pārgāja trešajā centrālo banku attīstības stadijā. Tāpēc Latvijas Bankai jāpieņem darbinieki, kuri ir augsti kvalificēti attiecīgās jomas pētnieki un eksperti un kuri spēj sagatavot priekšlikumus ne tikai Latvijas valdībai, bet arī ES institūcijām. Monetārā integrācija veicina ES valstu centrālo banku darbības integrāciju, un daļa lēmumu tiek pieņemta centralizēti.

Sadarbības koordinatore ECBS ietvaros ir ECB, bet par pasaules valstu centrālo banku sadarbības centru uzskatāma Starptautisko norēķinu banka. Latvijas Banka 1930. gadā kļuva par šīs bankas akcionāri. Latvijas Banka 1939. gada nogalē sadarbojās ar *Bank of England*, *Banque de France*, *Federal Reserve Bank of New York* un citām centrālajām bankām. Lai gan Latvijas

okupācija pārtrauca Latvijas Bankas darbību, ārvalstu centrālās bankas un Starptautisko norēķinu banka saglabāja Latvijas Bankas aktīvus, un tie tika atgūti 20. gs. 90. gados. Tas ļāva Latvijas Bankai izveidot valsts zelta un ārvalstu valūtas rezerves nacionālās valūtas seguma nodrošināšanai. Latvijas Banka atjaunoja arī līdzdalību Starptautisko norēķinu bankā.

2004.–2012. gadā turpinājās Latvijas Bankas sadarbība un pieredzes un informācijas apmaiņa ar citu valstu centrālajām bankām. Latvijas Banka salīdzinājumā ar pirmajiem gadiem pēc Latvijas neatkarības atgūšanas pakāpeniski kļuvis par centrālo banku, kas spēj sniegt tehnisko palīdzību citu valstu centrālajām bankām. Pasaules Bankas projekta ietvaros 2004. gadā Latvijas Bankas darbinieki sniedza tehnisko palīdzību Irānas, Kipras, Kostarikas, Rumānijas, Tanzānijas, Ukrainas un Venecuēlas centrālajai bankai ar ārējo rezervju pārvaldīšanu saistītos jautājumos.⁶ 2006. gadā sagatavots Gruzijas un Ukrainas banku sektora grāmatvedības prakses novērtējums, kā arī sniegtas konsultācijas ārvalstu valūtas rezervju uzskaites jautājumos Trinidādas un Tobāgo centrālās bankas speciālistiem.⁷ Savukārt SVF tehniskās palīdzības programmas ietvaros 2004.–2006. gadā sniegti ar grāmatvedību un finanšu pārskatu sagatavošanu saistīti ieteikumi Albānijas⁸ un Baltkrievijas centrālajai bankai.⁹ 2008. un 2009. gadā ECB un nacionālo centrālo banku tehniskās palīdzības programmas ietvaros sagatavots ziņojums par maksājumu bilances statistikas datu sagatavošanu Serbijas Nacionālajā bankā, sniedzot ieteikumus datu sagatavošanas pilnveidei virzībā uz ES un ECB prasību izpildi maksājumu bilances statistikas datu sagatavošanas jomā.¹⁰

Latvijas Bankas darbinieki uzstājās dažādos starptautiskos semināros Eiropā un Āzijā, un Latvijas Bankā organizēti semināri Bulgārijas, Krievijas, Kazahstānas, Gruzijas, Lietuvas, Moldovas un Melnkalnes centrālās bankas darbiniekiem u.c. pasākumi, kā arī sniegtas konsultācijas Armēnijas, Bulgārijas, Ēģiptes, Gruzijas, Kazahstānas, Lietuvas, Moldovas, Slovēnijas, Turkmēnistānas un Ungārijas centrālās bankas darbiniekiem par monetārās politikas instrumentu, banku likviditātes, ārējo rezervju pārvaldīšanas, grāmatvedības, finanšu pārskatu, statistikas, personāla vadības, iekšējā audita, informācijas sistēmu, sabiedrisko attiecību u.c. jautājumiem.

Latvijas Banka organizējusi vairākas starptautiskas sanāksmes. Regulāri organizētas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas pārstāvju vietnieku grupas sanāksmes. 2005. gada aprīlī¹¹ un 2009. gada septembrī¹² Rīgā notika Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas sanāksme, kurā apsprieda stratēģiskus SVF

politikas jautājumus, kā arī sadarbību ar citām starptautiskajām finanšu institūcijām.

2005. gadā Latvijas Banka organizēja gadskārtējo Baltijas valstu un Ziemeļvalstu centrālo banku tikšanos par maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu jautājumiem¹³, bet 2012. gadā – par statistikas aktualitātēm. 2006. gadā Latvijas Banka organizēja sanākumi par ārvalstu valūtas rezervju pārvaldīšanas jautājumiem, un tajā piedalījās ES12 valstu centrālo banku un Pasaules Bankas pārstāvji.¹⁴ Pēc Latvijas Bankas ierosinājuma *Bank of England* Centrālo banku studiju centrs sadarbībā ar *Banque de France* un *De Nederlandsche Bank* ekspertiem 2007. gada jūnijā organizēja starptautisku semināru "Monetārās politikas stratēģijas ceļā uz eiro".¹⁵ Latvijā katru trešo gadu notikuši Baltijas valstu centrālo banku darbinieku pieredzes apmaiņas semināri, kuros apspriesti monetārās politikas, tirgus operāciju, sabiedrisko attiecību, izdevumu sagatavošanas un tulkšanas jautājumi u.c. ar centrālās bankas darbību saistīti aktuāli jautājumi.

Savukārt 2012. gada 5. jūnijā Latvijas Banka kopā ar SVF organizēja augsta līmeņa starptautisko konferenci "Apstākļiem spītējot: Baltijas valstu tautsaimniecības atveseļošanās pieredze".¹⁶ Šī konference pulcēja ievērojamus valstu un starptautiskās politikas veidotājus un akadēmisko aprindu pārstāvjus, kuri apsprieda stratēģiju, kas palīdzēja Baltijas valstīm pārvarēt dziļo recesiju, atjaunot sabalansētu izaugsmi un tuvināt vai sasniegt eiro ieviešanas mērķi, kā arī turpmākos sarežģītus uzdevumus un to risināšanas iespējas. Konferenci atklāja Latvijas Valsts prezidents Andris Bērziņš un SVF izpilddirektore Kristīne Lagarda (*Christine Lagarde*; viņa piedalījās arī paneldiskusijā). Referentu vidū bija Latvijas Republikas Ministru prezidents Valdis Dombrovskis un Latvijas Bankas prezidents Ilmārs Rimševičs, EK viceprezidents Olli Rēns (*Olli Rehn*), ECB Valdes loceklis Jergs Asmusens (*Jörg Asmussen*), Zviedrijas finanšu ministrs Anderšs Borgs (*Anders Borg*) un Baltijas valstu finanšu ministri (Jirgens Ligi (*Jürgen Ligi*), Ingrīda Šimonīte (*Ingrida Šimonytė*) un Andris Vilks).

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas turpināja piedāvāt Latvijas Bankai iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos, kā arī saņemt konsultācijas ar centrālās bankas darbību saistītos jautājumos. Latvijas Bankas darbinieki piedalījušies ECB, SVF Institūta, Pasaules Bankas, EK un Apvienotā Vīnes institūtaursos, kā arī Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas Republikas, Dānijas, Francijas, Itālijas, Islandes, Lielbritānijas, Lietuvas, Nīderlandes, Polijas, Somijas, Spānijas, Šveices, Turcijas, Ungārijas un Vācijas centrālās

bankas un *Federal Reserve Bank of New York* rīkotajos semināros. Latvijas Bankas darbinieki devās pieredzes apmaiņas vizītēs uz Beļģijas, Čehijas Republikas, Dānijas, Igaunijas, Itālijas, Lietuvas, Polijas, Slovākijas un Zviedrijas centrālo banku.

Latvijas Bankas speciālisti piedalās vairākās ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties ES Padomes Ekonomikas un finanšu komitejā un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījušies lēmumu pieņemšanā ES tautsaimniecības un finanšu attīstības jautājumos, sprieduši par gatavošanos eiro ieviešanai, par attiecībām ar trešām valstīm un starptautisko finanšu institūciju politiku, kā arī kopā ar citām ES valstīm izstrādājuši priekšlikumus ekonomiskās politikas stratēģijas un instrumentu pilnveidei.

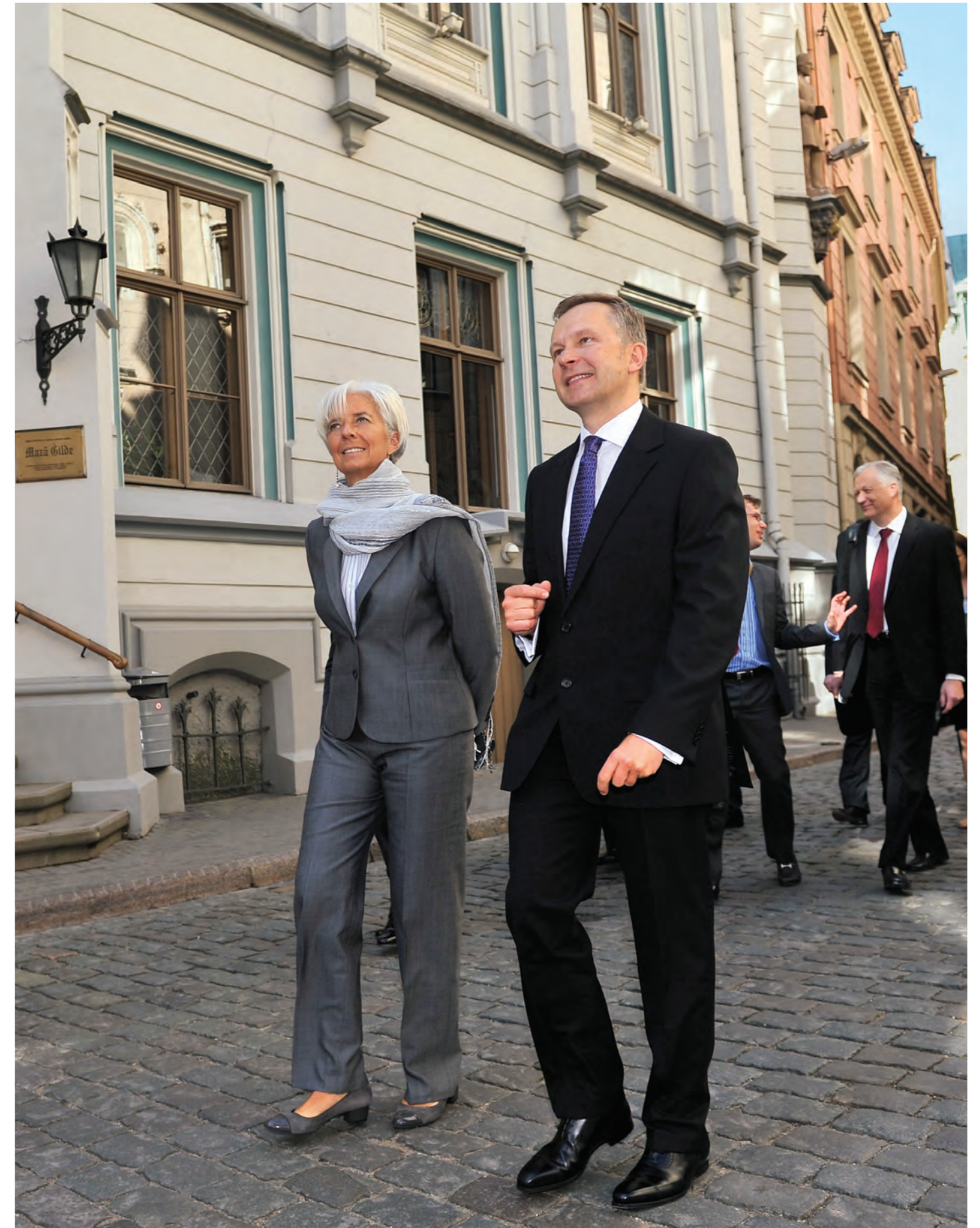
Latvijas Bankas pārstāvji darbojas EK un *Eurostat* darba grupās, risinot jautājumus, kas saistīti ar eiro monētām, maksājumu sistēmām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku.

Centrālajām bankām ir svarīgi apmainīties ar informāciju par starptautisko finanšu iestāžu maksātspēju un likviditāti, kā arī par to ekonomisko principu darbību nākotnē, kuri varētu palielināt sistēmisko risku.¹⁷ Tas īpaši aktuāli kļuva ASV nekustamā īpašuma tirgus krīzes laikā, kad situācijas novērtēšanai informācija bija jāiegūst ļoti operatīvi. ECBS visciešākā sadarbība vērojama Eirosistēmā, jo eiro zonas valstu centrālās bankas īsteno vienotu monetāro politiku. Sadarbība starp centrālajām bankām turpinās, lai rastu jaunas iespējas finanšu un ekonomiskās stabilitātes veicināšanai, turklāt centrālo banku sadarbība pieaug kapitāla mobilitātes rezultātā.¹⁸

ECBS mērķi, uzdevumi, organizatoriskā struktūra un pārvaldība

ECBS izveide ir institucionāls un ekonomiskās politikas sasniegums, un to sekmēja jau agrāk izveidojusies sadarbība starp centrālajām bankām. Šo sadarbību veicināja līdzīgs centrālo banku viedoklis par zemas inflācijas lomu ekonomiskās izaugsmes un finanšu stabilitātes nodrošināšanai. Līgums par Eiropas Savienības darbību nosaka, ka ECBS galvenais mērķis ir cenu stabilitātes nodrošināšana ES.¹⁹

Monetārās integrācijas neatņemama sastāvdaļa bija nepieciešamo institūciju izveide. ECBS darbības uzsākšanai nepieciešamo priekšnoteikumu sagatavošanai saskaņā ar Māstrihtā parakstīto Līgumu par Eiropas Savienību²⁰ 1994. gada 1. janvārī²¹ tika izveidots EMI. Tā uzdevums bija noteikt ECBS darbībai EMS trešajā posmā nepieciešamo noteikumu, organizatorisko un loģistikas satvaru. ECB tika dibināta 1998. gada 1. jūnijā un turpināja EMI darbu.²² ECB ir starpnacionāla iestāde, tāpēc virzībā

SVF izpilddirektore Kristīne Lagarda un Latvijas Bankas prezidents Ilmārs Rimševičs Vecrigā 2012. gada 5. jūnijā. Aivara Liepiņa foto.

uz monetāro mērķi salīdzinājumā ar eiro zonas valstu centrālajām bankām ir mazāk jutīga pret politisko spiedienu.²³ ECBS un ECB Statūti ir Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību pievienots protokols.²⁴

ECBS galvenie uzdevumi noteikti Līgumā par Eiropas Savienības darbību, un tie ir šādi: noteikt un īstenot ES monetāro politiku, veikt valūtas maiņas operācijas, turēt un pārvaldīt ES valstu oficiālās ārvalstu rezerves un veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību.²⁵ ECB noteiktas ekskluzīvas tiesības atļaut emitēt eiro banknotes eiro zonas valstu centrālajām bankām. ECBS jāpalīdz kompetentām iestādēm sekmīgi īstenot politiku attiecībā uz kredītiestāžu konsultatīvu uzraudzību un finanšu sektora stabilitāti. Ņemot vērā, ka vienotā monetārā politika īstenojama valstīs ar atšķirīgu tautsaimniecības struktūru un attīstības līmeni, palielinās nepieciešamība saņemt arvien plašāku un sarežģītāku statistisko informāciju. Par statistiskās informācijas sagatavošanas jautājumu svarīgumu liecina arī tas, ka ECB regulāri organizē starptautiskas konferences par iespējām rast jaunus risinājumus statistiskās informācijas kvalitātes pilnveidei. Sākot ar 2011. gada 1. janvāri, ECB uzticēti papildu uzdevumi, kas saistīti ar ESRK darbību.²⁶ ECB jānodrošina sekretariāts un tādējādi jāsniedz analītisks, statistisks, loģistikas un administratīvs atbalsts ESRK. Šā uzdevuma veikšanai nepieciešams arī ES valstu centrālo banku atbalsts. Arī Latvijas Bankas speciālisti snieguši atbalstu ESRK sekretariāta uzdevumu veikšanā.

Eirosistēmā centralizēti tiek pieņemti lēmumi ne tikai par eiro zonas monetārās politikas noteikšanu, bet arī par tās īstenošanu ECB un eiro zonas valstu centrālajās bankās. ECBS ietver sevī pretrunu starp centralizāciju un decentralizāciju. Pieņemot lēmumus gandrīz visās centrālās bankas darbības jomās (centrālās bankas un naudas jautājumi, maksāšanas līdzekļi, statistiskās informācijas vākšana, sagatavošana un publicēšana, maksājumu un norēķinu sistēmas, tie noteikumi finanšu iestādēm, kuri var būtiski ietekmēt finanšu iestāžu un tirgu stabilitāti), par to saturu ES valstu centrālajām bankām vispirms jākonsultējas ar ECB.²⁷ Latvijas Banka šādas konsultācijas veikusi, gatavojot apstiprināšanai Latvijas Bankas padomē tiesību aktus, kuri saistīti ar monetārās politikas instrumentu lietošanu, statistiskās informācijas vākšanu, maksājumu un norēķinu sistēmu darbību u.c. Latvijas Bankas darbības aspektiem. ECB 2005.–2012. gadā sniegusi 22 oficiālus atzinumus par Latvijas normatīvo aktu, kā arī par Latvijas Bankas un FKTK tiesību aktu projektiem.²⁸

ECBS organizatoriskā struktūra ir komplicēta un arī pretrunīga. ECBS ir duāla struktūra, kas tiek organizēta un darbojas

divos līmeņos – ES un nacionālajā.²⁹ ECBS centrālā institūcija ir ECB, bet ES valstu centrālās bankas kļuvušas par ECB pārstāvjiem, kas veic operācijas ar ES valstu kredītiestādēm, izmantojot eiro denominētus finanšu instrumentus.³⁰

ECBS ir atvērta un dinamiska sistēma. Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību pievienoti protokoli³¹, kas, ņemot vērā Dānijas valdības 1993. gada un Lielbritānijas valdības 1996. un 1997. gada paziņojumu par nepiedalīšanos EMS trešajā posmā, nosaka šo valstu īpašo statusu attiecībā uz eiro ieviešanu. Šim valstīm nav jāievieš eiro, un šis atbrīvojums ir pastāvīgs un apjoma ziņā atšķirīgs. Tomēr šīs valstis saglabājušas tiesības pievienoties eiro zonai, ja tās izpildīs eiro ieviešanai nepieciešamos nosacījumus. Savukārt Zviedrijai tika noteikts izņēmuma statuss, jo tās tiesību akti tobrīd neatbilda pilntiesīgas EMS dalībvalsts statusam un Zviedrijas krona nebija piedalījies VKM³². Šo valstu centrālās bankas netika iesaistītas ECB noteiktās monetārās politikas īstenošanā. Tāpēc, lai palīdzētu sabiedrībai vieglāk izprast ECBS struktūru, ECB Padome 1998. gada novembrī³³ nolēma izveidot apakšsistēmu "Eirosistēma", ietverot tajā to ES valstu centrālās bankas, kuras aizstājušas nacionālo valūtu ar vienoto Eiropas valūtu, un ECB. Sākotnēji ECBS ietilpa 15 ES valstu centrālās bankas, t.sk. Eirosistēmā – 12 eiro zonas valstu centrālās bankas. Attiecība starp ECBS un Eirosistēmā ietilpstošo centrālo banku skaitu būtiski mainījās 2004. gada 1. maijā, kad ES pievienojās 10 valstu, t.sk. Latvija, bet arvien jaunu valstu pievienošanās ES vai Eirosistēmai nosaka turpmākas šīs attiecības pārmaiņas. Eirosistēma kopumā uzņēmusies izšķirošu lomu, darbojoties kā katalizators tirgus dalībniekiem, jo tā atrodas unikālā pozīcijā – vienlaikus ir valsts pārvaldes iestāde un, pildot centrālās bankas uzdevumus, aktīva tirgus dalībniece.³⁴

ECB pārvaldes institūcijas vienlaikus ir arī ECBS pārvaldes institūcijas. Tādējādi ECB pārvaldes institūciju lēmumi ir saistoši arī ES valstu centrālajām bankām. Eirosistēmu pārvalda divas galvenās lēmējinstīcijas – ECB Padome un Valde. Trešā lēmējinstīcija – Ģenerālpadome – darbosies, kamēr visas ES valstis nebūs ieviešas vienoto Eiropas valūtu.

Dibinot ECB, tika nodrošināts, ka katram eiro zonas centrālās bankas vadītājam ir tiesības balsot par monetārās politikas lēmumiem, tomēr, ES valstu skaitam palielinoties, 2003. gadā tika nolemts mainīt šo kārtību, ieviešot rotācijas sistēmu.³⁵ Tomēr ECB Padome 2008. gadā nolēma saglabāt balsstiesības visiem eiro zonas valstu centrālo banku prezidentiem un rotācijas sistēmu ieviest tikai tad, kad eiro zonas valstu centrālo banku prezidentu skaits ECB Padomē pārsniegs 18.³⁶

Latvijas Bankas darbinieki ECBS darbu un procesus ietekmē, darbojoties ECB Ģenerālpadomē (tās loceklis – Latvijas Bankas prezidents) un ECBS komitejās un to darba grupās. 2011. gada beigās Latvijas Bankas darbinieki piedalījās 12 ECBS komiteju un vairāk nekā 30 darba grupu darbā, risinot ar monetāro politiku, banku uzraudzību, eiro banknotēm, statistiku, grāmatvedību, tirgus operācijām, maksājumu sistēmām, starptautiskajām attiecībām saistītus, kā arī citus jautājumus.³⁷ 2005. gadā izveidota Cilvēkresursu konference, kas kalpo par pieredzes, zināšanu un informācijas apmaiņas forumu starp ES valstu centrālo banku personāla vadības darbiniekiem cilvēkresursu politikas un prakses jautājumos.³⁸ Cilvēkresursu konferencē Latvijas Bankas intereses pārstāv Latvijas Bankas Personāla pārvaldes vadītājs. Piedalīšanās lēmumu sagatavošanā prasa būtisku Latvijas Bankas u.c. ES valstu centrālo banku resursu ieguldījumu. Priekšrocība ir lielo ES valstu centrālajām bankām, kuru cilvēkresursu iespējas ir plašākas.

Pēc pievienošanās ECBS Latvijas Banka organizējusi vairākas ECBS komiteju un darba grupu sanāksmes. 2006. gada jūnijā Rīgā notika ECBS Statistikas komitejas Ārējās statistikas darba grupas sanāksme, kurā piedalījās eksperti maksājumu bilances jautājumos.³⁹ Rīgā 2007. gada maijā notika ECBS Informācijas tehnoloģiju komitejas Informācijas sistēmu drošības darba grupas sanāksme⁴⁰, bet 2008. gada maijā – ECBS Grāmatvedības un monetāro ienākumu komitejas Grāmatvedības un finanšu pārskatu darba grupas un Monetāro ienākumu sadales darba grupas sanāksmes⁴¹. 2010. gada jūlijā notika Banku uzraudzības komitejas un Iekšējo auditoru komitejas sēdes⁴², bet 2011. gada maijā – Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas Maksājumu sistēmu politikas darba grupas sēde.⁴³

2006. gadā Latvijas Banka organizēja ES valstu centrālo banku un ECB speciālistu semināru par iekšējā audita kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas sistēmu, kā arī ECB un Latvijas Bankas speciālistiem, kuri iesaistīti normatīvo aktu, izdevumu u.c. tekstu sagatavošanā latviešu valodā, – semināru "Latvijas Bankas funkciju attīstība" par monetārās politikas, grāmatvedības, maksājumu sistēmu pārraudzības un tirgus operāciju jautājumiem.⁴⁴ 2007. gadā Latvijas Banka organizēja ECBS IS Tikla ekspertu grupas tikšanos par ECBS informācijas sistēmu infrastruktūras pilnveides un optimizācijas jautājumiem.⁴⁵ 2008. gadā Rīgā notika ECB un Latvijas Bankas tulku, redaktoru un terminologu seminārs "Finanšu krīzes (konteksts un terminoloģija)".⁴⁶ Semināra mērķis bija paplašināt ieskatu finanšu tirgu norisēs un apzināt finanšu instrumentu terminoloģijas aktualitātes.

Latvijas Banka iesaistās lēmumu, izņemot ar monetāro politiku saistītos lēmumus, sagatavošanas procesā (darbojoties ECBS komitejās un darba grupās) un pieņemšanā, veido saiti ar sabiedrību (gatavojot un publicējot ECB dokumentus), veic operācijas (sagatavojot nepieciešamo statistisko informāciju, veicot maksājumus un maksājumu sistēmu pārraudzību) un piedalās ECB kapitāla veidošanā (līdz dalībai Eirosistēmā tikai daļēji samaksājot par parakstītajām akcijām).

Latvijas Bankas monetārās politikas lēmumi un to sagatavošana

Pēc Latvijas pievienošanās ES Latvijas Banka turpināja veidot un īstenot savu monetāro politiku, lai sasniegtu galveno mērķi – nodrošinātu cenu stabilitāti valstī.

Mūsdienīga centrālā banka var efektīvi īstenot monetāro politiku, pamatojoties uz makroekonomisko rādītāju attīstības tendenču un to savstarpējās mijiedarbības padziļinātu analīzi, kas veikta, izmantojot statistiskās, matemātiskās un ekonometriskās metodes. Ekonomiskā izpēte un analīze nepieciešama, lai sniegtu kvantitatīvus un zinātniski pamatotus skaidrojumus par tautsaimniecībā notiekošajiem procesiem un izstrādātu ekonometriskos modeļus makroekonomisko rādītāju prognozēšanai un alternatīvo scenāriju vērtēšanai. Ekonometriskie modeļi nepieciešami ne tikai ekonomisko procesu atspoguļošanai, bet arī svarīgāko makroekonomisko rādītāju prognozēšanai. Latvijas Bankas padome 2004.–2012. gadā 16 reizi lēmusi par Latvijas Bankas procentu likmju maiņu. Latvijas Bankas padome lēmumu pieņemšanas pamatojumam izmanto Latvijas Bankas makroekonomikas speciālistu ziņojumus, kuros sniegta vispusīga tautsaimniecības analīze, kā arī pamatotas inflācijas prognozes un nepieciešamība mainīt Latvijas Bankas procentu likmes. Papildus tam Latvijas Bankas padomes locekļi par iespējamiem monetārās politikas lēmumiem padziļināti diskutē tematiskās sanāksmēs. Latvijas Banka izmanto vairākus prognozēšanas modeļus. Svarīgākais ir Latvijas makroekonomiskais modelis, kura uzbūve līdzīga ECB izmantotajam modelim. Latvijas Bankas speciālistiem tas ir makroekonomiskās analīzes un vidēja termiņa prognožu veidošanas papildu instruments. Latvijas Bankas prognozēšanas metodes un speciālistu prasmes tiek pilnveidotas, izmantojot ECB un citu valstu centrālo banku pētījumus un praksi.

2008. gadā izstrādāta Makroekonomisko rādītāju datubāze, kas analīzei ļauj centralizēti izmantot CSP, Valsts kases, Ceļu satiksmes drošības direkcijā pirmo reizi reģistrēto automobiļu,

Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Valsts zemes dienesta un nekustamo īpašumu komercsabiedrību datus. Sistēmā īstenotā datu kontrole, papildu rādītāju aprēķini un datu atjaunošana pēc kārtējo datu ielādes palielina datu integritāti un sniedz plašākas datu analīzes iespējas.

Latvijas Bankas interneta vietnē regulāri tiek publicēti Latvijas Bankas darbinieku pētījumi (2004.–2012. gadā kopumā 33), kas palīdz labāk izprast tautsaimniecības attīstības procesus un Latvijas Bankas monetārās politikas aspektus. 2009. gadā Latvijas Banka uzsāka jaunu publikāciju sēriju "Diskusijas materiāli".⁴⁷ Šajā sērijā atspoguļota Latvijas Bankā veiktā analīze un tajā rastie secinājumi, lai veicinātu sabiedrībā diskusijas par Latvijas tautsaimniecības attīstībai aktuāliem jautājumiem. Daži no šiem materiāliem izmantoti Latvijas Bankas regulāri organizētajās ekspertu sarunās par dažādiem ar tautsaimniecības attīstību saistītiem jautājumiem. Latvijas Bankas speciālistu raksti publicēti arī starptautiski atzītos žurnālos.

Latvijas Banka kopš 2009. gada 3. ceturkšņa publicē ceturkšņa izdevumu "Makroekonomisko Norižu Pārskats", kas aizstāja kopš 1994. gada publicēto izdevumu "Monetārais Apskats. *Monetary Review*".⁴⁸ Izdevumā vērtētas ārējā sektora un eksporta, finanšu tirgus, iekšzemes pieprasījuma un piedāvājuma, izmaksu un cenu, kā arī maksājumu bilances norises. Latvijas Banka šajā izdevumā publicē arī tās sagatavotās tautsaimniecības attīstības un inflācijas prognozes, kā arī monetārās un finanšu statistikas informāciju un nozīmīgākos tautsaimniecības attīstību raksturojošos rādītājus.

Latvijas Banka elastīgi un radoši izmanto monetārās politikas instrumentus, lai veicinātu tās galvenā mērķa sasniegšanu. Ekonomikas pārkaršanas periodā banku obligāto rezervju prasības tika izmantotas kā svarīgākais monetārās politikas instruments. Latvijas Banka palielināja rezervju normu un paplašināja banku obligāto rezervju bāzi. Savukārt, tautsaimniecības attīstības tempam krasi sarūkot, Latvijas Banka rezervju normu samazināja. 2006. gada novembrī Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas monetārās politikas instrumentu izmantošanas noteikumus"⁴⁹, apvienojot vienā tiesību aktā atsevišķu monetārās politikas instrumentu noteikumus un tuvinot šos instrumentus Eirosistēmā lietotajiem. Latvijas Banka saņēma arī ECB atzinumu par šo noteikumu projektu.⁵⁰ 2007. gada maijā Latvijas Bankas padome (saņemot arī ECB atzinumu⁵¹) šos noteikumus apstiprināja jaunā redakcijā⁵², lai saskaņotu piekļuves kritērijus Latvijas Bankas monetāro operāciju darījuma partneriem un pilnveidotu noteikumu normatīvo saturu un noformēšanu atbilstoši ārējo normatīvo aktu

sagatavošanas juridiskās tehnikas prasībām (šie noteikumi grozīti 2009., 2010. un 2011. gadā).

Lai aktivizētu starpbanku tirgu, 2008. gada nogalē Latvijas Bankas padome diferencēja aizdevumu iespējas procentu likmi, ņemot vērā šīs iespējas izmantošanas ilgumu, t.i., saglabājot procentu likmi aizdevumu iespējai uz nakti, bet krasi paaugstinot procentu likmi, ja aizdevumu iespēja izmantota 6–10 darbadienas iepriekšējo 30 dienu laikā un vairāk nekā 10 darbadienu.⁵³

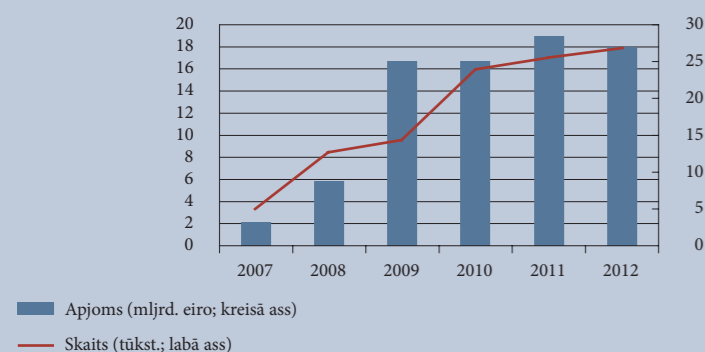
ECB atzinīgi vērtējusi Latvijas Bankas centienus pakāpeniski panākt monetārās politikas instrumentu atbilstību Eirosistēmas standartiem, lai Latvijas kredītiestādes varētu iepazīties ar prasībām, kas tiks piemērotas, kad Latvija ievieš eiro. Tas atvieglos arī Latvijas Bankas iekļaušanos Eirosistēmā. Tomēr vēl saglabājušās nozīmīgas Eirosistēmas prasību un Latvijas Bankas monetārās politikas regulējuma atšķirības. Tāpēc, plānojot eiro ieviešanas gaitu, Latvijas Bankai būs jāturpina saskaņot monetārās politikas instrumentu izmantošanas kārtību, lai panāktu pilnīgu atbilstību Eirosistēmas prasībām.

Latvijas Bankas maksājumu sistēmas

Centrālo banku uzdevums ir ne tikai veidot tautsaimniecības monetāros nosacījumus, bet arī radīt un uzturēt drošas maksājumu un norēķinu sistēmas, kā arī veikt to pārraudzību. Šajā jomā nepieciešams nodrošināt ciešu sadarbību starp ES valstu centrālajām bankām. Maksājumu sistēmas ir nozīmīga finanšu infrastruktūras sastāvdaļa, un to raita darbība veicina ekonomiskos procesus valstī. Maksājumu un norēķinu ātra, precīza un pilnīga veikšana ir priekšnosacījums veiksmīgai finanšu sektora darbībai. Iespēja kredītiestādēm sekot savu līdzekļu atlikumam norēķinu kontā centrālajā bankā ļauj kredītiestādēm daudz veiksmīgāk vadīt to likviditāti. Finanšu stabilitāte ir plašs jēdziens, kas aptver dažādus finanšu sistēmas aspektus, un viens no šiem aspektiem ir finanšu tirgus infrastruktūra. Savukārt maksājumu sistēmas ir svarīgs infrastruktūras komponents.⁵⁴

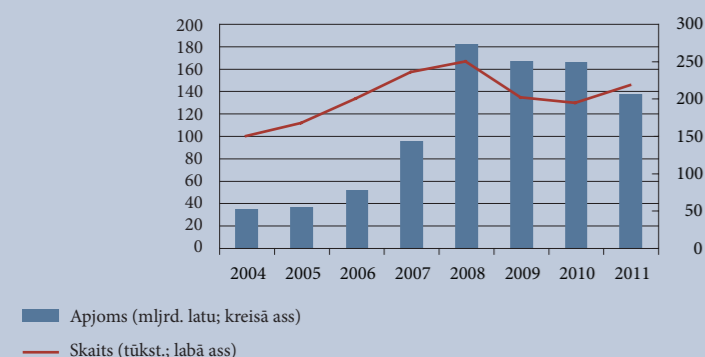
Gatavošanās eiro ieviešanai 20. gs. 90. gados noteica nepieciešamību ES izveidot atbilstošu maksājumu sistēmu. To atbalstīja gan ES valstu centrālās bankas, gan kredītiestādes. EMI Padome 1995. gada martā pieņēma lēmumu izveidot Eiropas Vienoto automatizēto reālā laika bruto norēķinu steidzamu pārvedumu (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer*; tālāk tekstā – TARGET) sistēmu.⁵⁵ TARGET sistēmas darbības uzsākšana 1999. gada 4. janvārī ļāva eiro zonas valstu naudas tirgiem veiksmīgi iekļauties efektīvā vienotā eiro naudas tirgū.

1. attēls. VIDĒJI MĒNESĪ TARGET2-LATVIJA APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS (2007. gada novembris–2012. gada jūnijs)

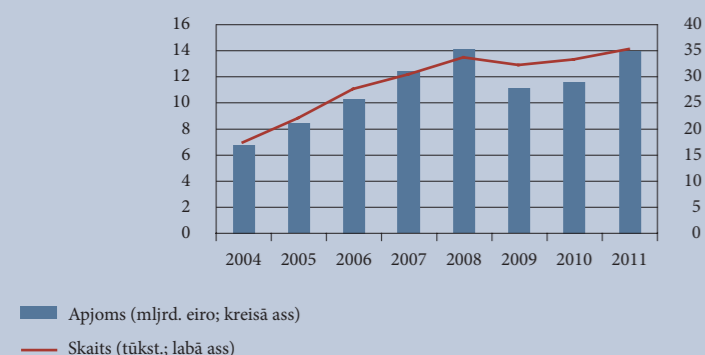
Avots: Latvijas Bankas starpbanku maksājumu sistēmu statistika.

2. attēls. SAMS VEIKTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS (2004–2011)

Avots: Latvijas Bankas starpbanku maksājumu sistēmu statistika.

3. attēls. EKS VEIKTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS (2004–2011)

Avots: Latvijas Bankas starpbanku maksājumu sistēmu statistika.

Finanšu tirgus, tehnoloģiju un informācijas sistēmu attīstība, lēmumi par ES paplašināšanu, kā arī tas, ka TARGET bija veidota kā decentralizēta sistēma, noteica nepieciešamību pilnveidot to. Tāpēc tika izveidota TARGET2 sistēma, kas ir jauna TARGET sistēmas paaudze. Latvijas Banka, Valsts kase un Latvijas kredītiestādes jau 20. gs. 90. gados uzsāka maksājumu sistēmu pilnveidi, cenšoties nodrošināt to savietojamību. Tāpēc Latvijas Bankai, sadarbojoties ar ECB, citām ES valstu centrālajām bankām un Latvijas kredītiestādēm, izdevās TARGET2 sistēmas komponentu TARGET2-Latvija ieviest jau 2007. gada 19. novembrī. TARGET2 sistēmas komponenta TARGET2-Latvija darbības pirmajos mēnešos vidēji mēnesī tika veikti 4.8 tūkst. maksājumu 2.2 mljrd. eiro apjomā, bet 2012. gada pirmajos sešos mēnešos vidēji mēnesī – jau 27.0 tūkst. maksājumu 18.3 mljrd. eiro apjomā (pieaugums attiecīgi – 5.6 un 8.3 reizes; sk. 1. att.).

Latvijas Banka 2004.–2012. gadā turpināja nodrošināt vēl divu maksājumu sistēmu darbību (SAMS – reālā laika bruto norēķini starpbanku un steidzamiem klientu maksājumiem latos un EKS – klirings (tīrvērtē) un neto norēķini liela skaita pakešu veidā sagatavotiem klientu maksājumiem latos un, sākot ar 2008. gadu, arī eiro). SAMS 2004.–2011. gadā kopumā apstrādāti 1.6 milj. maksājumu 873.0 mljrd. latu apjomā. 2011. gadā veikti 216.4 tūkst. maksājumu (pieaugums salīdzinājumā ar 2004. gadu – 1.5 reizes) 137.8 mljrd. latu apjomā (pieaugums – 4.0 reizes; sk. 2. att.).

Savukārt EKS 2004.–2011. gadā kopumā apstrādāti 230.3 milj. maksājumu 88.9 mljrd. latu apjomā. 2011. gadā veikti 35.1 milj. maksājumu (pieaugums salīdzinājumā ar 2004. gadu – 2.0 reizes) 14.0 mljrd. latu apjomā (pieaugums – 2.1 reize; sk. 3. att.), tādējādi maksājumu skaits apsteidza, bet apjoms gandrīz sasniedza 2008. gada līmeni.

Latvijas Banka nodrošināja maksājumu sistēmu dalībniekiem augstu šo sistēmu pieejamību. Piemēram, 2011. gadā SAMS nodrošināja 99.93% sistēmas pieejamību, bet EKS – 99.77% sistēmas pieejamību.⁵⁶

Latvijas Banka pilnveido maksājumu sistēmu darbību. Piemēram, 2010. gadā EKS pārveidota par SEPA prasībām atbilstošu maksājumu sistēmu, līdz ar to EKS nodrošina Latvijas bankām, Valsts kasei un Latvijas Bankai ātrus, efektīvus un drošus klientu maksājumus eiro ne tikai iekšzemē, bet arī visas SEPA telpas (ES valstis, Islande, Lihtenšteina, Norvēģija, Šveice un Monako) ietvaros.⁵⁷ Tādējādi ar EKS palīdzību sasniedzami 4.5 tūkst. banku un ekonomiskā zona ar 490 milj. iedzīvotāju.⁵⁸ EKS pārveide par SEPA prasībām atbilstošu maksājumu

sistēmu veicināja vienotu SEPA prasību ieviešanu arī Latvijas kredītiestāžu attiecībās ar to klientiem. 2011. gadā EKS tika ieviests vēl viens norēķinu cikls eiro maksājumu apstrādei, nodrošinot vēl ātrāku pārrobežu maksājumu eiro veikšanu un ieskaitīšanu klientu kontos tās pašas dienas laikā.⁵⁹ Savukārt kopā ar pārējām ECBS dalībniecēm ieviesta TARGET2 jauna versija, uzlabojot dalībnieku likviditātes pārvaldīšanas iespējas.⁶⁰

Latvijas Bankas uzturētās starpbanku maksājumu sistēmas dod iespēju finanšu tirgus dalībniekiem veikt savstarpējos norēķinus reālā laikā, kā arī izpildīt klientu maksājumus, nododot naudas līdzekļus saņēmējam tajā pašā vai (vēlākais) nākamajā dienā pēc tam, kad klients uzsācis maksājumu.

Makrouzraudzība, finanšu sistēmas stabilitāte un maksājumu sistēmu pārraudzība

Jau EMI pienākumos ietilpa uzdevums noteikt iespējamus veidus, kā ECBS varētu palīdzēt uzraudzības institūcijām īstenot tādu politiku, kas veicinātu finanšu sistēmas stabilitāti. ECBS darbojas saskaņā ar principu, kas paredz atvērtu tirgus ekonomiku, kurā valda brīva konkurence un kura sekmē resursu efektīvu sadali un ievēro tādus pamatprincipus kā stabila cenas, stabila valsts finanšu un monetārā sistēma un maksājumu bilance. Šis jautājums turpmāk prasīs arī jaunus risinājumus. Par to liecina eiro zonas valstu vadītāju 2012. gada 29. jūnija paziņojums par vienota ES uzraudzības mehānisma, iesaistot ECB, izveidi⁶¹. Iepriekšējos gados veiktās ES augsta līmeņa politiskās iniciatīvas, stiprinot pārrobežu uzraudzības sadarbību, liecināja par centralizētas Eiropas uzraudzības institūcijas izveides nepieciešamību. Šis secinājums daļēji īstenojies praksē, jo, pamatojoties uz 2009. gada februārī publicēto Žaka de Larosjēra (*Jacques de Larosière*) vadītās grupas ziņojumu⁶², EK piedāvāja mainīt ES finanšu sektora uzraudzības satvaru. Pakāpeniski EK piedāvājums kļuva sarežģītāks salīdzinājumā ar šajā ziņojumā piedāvāto satvaru. 2010. gada nogalē tika apstiprināti vairāki tiesību akti, kas noteica EFUS izveidi. Sākot ar 2011. gadu, šī sistēma sākusi darboties un ietver trīs Eiropas uzraudzības iestādes⁶³, Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienoto komiteju, ESRK⁶⁴ un ES valstu centrālās bankas, kuras atbild par uzraudzības jautājumiem, vai uzraudzības iestādes. Šīs sistēmas izveide finanšu krīzes apstākļos notika sasteigti, tāpēc daļa jautājumu risināta, jaunajām institūcijām darbu uzsākot.

ESRK atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos

kos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, un ņem vērā makroekonomisko attīstību, tādējādi izvairoties no plašu finansiālo grūtību posmiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē. ES valstu centrālo banku, kā arī attiecīgo nacionālo uzraudzības iestāžu un Eiropas uzraudzības iestāžu pārstāvji piedalās ESRK darbā. Latvijas pārstāvji ESRK Valdē ir Latvijas Bankas prezidents un FKTK priekšsēdētājs. Latvijas Banka pārstāvēta arī ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un darba grupās. Saskaņā ar FKTK piekrišanu EBI, kuras mērķis ir aizsargāt sabiedrības intereses, veicinot īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa stabilitāti un finanšu sistēmas efektivitāti ES tautsaimniecībai, tās iedzīvotājiem un uzņēmumiem⁶⁵, Padomes darbā piedalās Latvijas Bankas pārstāvis.

Latvijas Banka un FKTK 2004. gadā pievienojās "Saprašanās memorandam par Eiropas Savienības banku uzraugu un centrālo banku galvenajiem sadarbības principiem krīzes vadības situācijās" un "Saprašanās memorandam par maksājumu sistēmu pārraugu un banku uzraugu sadarbību Ekonomikas un monetārās savienības trešajā posmā". Šie sadarbības līgumi kļuva saistoši kopš 2004. gada 17. jūnija.⁶⁶ Pirmā memoranda mērķis ir veicināt drošu un nepārtrauktu liela apjoma starpbanku maksājumu sistēmu darbību, bet otrais memorands nosaka principu un procedūru kopumu attiecībā uz pārrobežu sadarbību starp ES valstu centrālajām bankām un uzraudzības institūcijām krīzes vadībā.

Latvijas Banka, FKTK un Latvijas Republikas Finanšu ministrija kopā ar citu ES valstu centrālajām bankām, uzraudzības institūcijām un finanšu ministrijām 2005. gadā parakstīja "Saprašanās memorandu par sadarbību finanšu krīzes situācijās" (spēkā 01.07.2005.–31.05.2008.). Saprašanās memorands noteica principu un procedūru kopumu, kas paredzēja informācijas, viedokļu un vērtējumu apmaiņu, lai iesaistītās valsts institūcijas varētu veicināt finanšu sistēmas stabilitāti. Latvijas Banka kopā ar FKTK un Finanšu ministriju 2006. gada aprīlī piedalījās Ekonomikas un finanšu komitejas organizētajā krīzes situācijas simulācijā, lai testētu šā memoranda nosacījumus. Lai veicinātu ES valstu sadarbību un vienotu izpratni iespējamu pārrobežu krīžu situācijās, 2008. gadā tika parakstīts pilnveidots "Saprašanās memorands par Eiropas Savienības banku uzraugu, centrālo banku un finanšu ministriju sadarbību krīžu situācijās" (spēkā ar 01.06.2008.)⁶⁷, kas aizstāja 2005. gadā parakstīto saprašanās memorandu. Jauna posma sākums ir EK 2012. gada 6. jūnijā publiskotais priekšlikums

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācijas un noregulējuma režīmu.⁶⁸ ES ierosina kopēju noteikumu un pilnvaru sistēmu, lai ES valstīm palīdzētu grūtībās nonākušu banku pārvaldē.

Saskaņā ar 2008. gadā parakstīto saprašanās memorandu 2010. gadā noslēgts sadarbības līgums par pārrobežu finanšu stabilitāti, krīžu vadību un novēršanu starp Dānijas, Igaunijas, Somijas, Islandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas un Zviedrijas attiecīgajām ministrijām, centrālajām bankām un finanšu uzraudzības iestādēm (spēkā ar 17.08.2010.).⁶⁹ Šis līgums nosaka informācijas apmaiņas un koordinācijas kārtību un procedūras, kas veicina iesaistīto pušu sadarbību pārrobežu finanšu uzraudzībā, krīžu vadībā un risināšanā. Vienošanās galvenais mērķis ir mazināt pārrobežu finanšu krīžu rašanās risku un nodrošināt efektīvu krīžu vadību Ziemeļvalstu un Baltijas valstu reģionā. Šo jautājumu risināšanas koordinācijai izveidota Ziemeļvalstu un Baltijas valstu stabilitātes grupa un vairākas tās darba grupas.

Latvijas Banka 2006. gada decembrī parakstīja *Sveriges Riksbank* un Baltijas valstu centrālo banku saprašanās memorandu par sadarbību krīzes situācijās.⁷⁰ 2007. gada rudenī Latvijas Banka piedalījās Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku kopīgajā vingrinājumā, lai novērtētu savstarpēji noslēgto saprašanās memorandu un ES līmenī noslēgtā 2005. gada saprašanās memoranda praktisko lietošanu.⁷¹

2011. gadā EBI veica ES stresa testu, izmantojot 90 nozīmīgāko banku konsolidētos datus.⁷² Latvijas kredītiestāžu nebija šo banku sarakstā, tomēr tajā tika pārstāvētas to mātesbankas. Latvijas Banka, izmantojot EBI metodoloģijas galvenos elementus, 2011. gadā veica visu Latvijas kredītiestāžu stresa testus.⁷³

Latvijas Banka, apzinoties banku kredītu īpašo nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā un to ietekmi uz finanšu stabilitāti un monetārās politikas lēmumu pieņemšanu, sākot ar 2007. gadu⁷⁴, regulāri veic kredītiestāžu aptauju, lai noskaidrotu kredītu izsniegšanas vadlīniju pārmaiņas, gūtu papildu informāciju par kredītu pieprasījumu un piedāvājumu ietekmējošiem faktoriem u.c. ar kreditēšanas attīstību saistītiem jautājumiem. Nodrošinot atgriezenisko saiti, sākot ar 2011. gadu, kredītiestāžu aptauju rezultāti publicēti Latvijas Bankas interneta vietnē.⁷⁵

Latvijas Banka publicē izdevumu "Finanšu Stabilitātes Pārskats"⁷⁶, kurā analizēta un novērtēta finanšu sistēmas darbība un riski, kas varētu apdraudēt Latvijas finanšu stabilitāti, un to attīstības tendences, kā arī sniegta informācija par maksājumu un vērtspapīru pārraudzībā paveikto. Latvijas Banka pilnveido-

jusi kredītriska novērtēšanas modeļus un kredītiestāžu stresa testu veikšanas metodoloģiju.

Šo uzdevumu veikšanā arvien lielāka nozīme ir ciešai Latvijas Bankas un FKTK sadarbībai. Nozīmīgs projekts šajā jomā ir abu iestāžu darbinieku pieredzes apmaiņas programmas uzsākšana 2011. gadā, lai pilnveidotu kredītiestāžu risku analīzi.⁷⁷

Latvijas Bankas padome 2011. gada 13. janvārī apstiprināja "Latvijas Bankas politiku maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu jomā", kas nosaka Latvijas Bankas lomu un galvenos uzdevumus maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzībā un aizstāja 2006. gadā apstiprināto "Latvijas vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzības politiku" un 2001. gadā apstiprināto "Latvijas Bankas politiku maksājumu sistēmu jomā".⁷⁸

Latvijas Banka veic tās uzturēto maksājumu sistēmu un LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmu tehnisko un operacionālo darbību un apkopojot sistēmu statistiskos datus. Latvijas Banka maksājumu sistēmu pārraudzības ietvaros sadarbojas ar iestādēm, kas nodrošina kliringa un maksājumu sistēmu darbību, konsultējot tās un izsakot viedokli par jautājumiem maksājumu sistēmu jomā.

Latvijas Banka maksājumu sistēmu pārraudzības ietvaros novērtē maksājumu sistēmu atbilstību Starptautisko norēķinu bankas Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas publicētajiem "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem"⁷⁹. Piemēram, 2011. gadā veikts EKS⁸⁰ un AS "Itella Information" tiešā debeta maksājumu sistēmas⁸¹ atbilstības novērtējums.

Latvijas Banka piedalījusies ECB apsekojumos un aptaujās, piemēram, par eiro veiktajiem korespondentbanku darījumiem un par inovatīvajiem maksājumu pakalpojumiem Eiropā. 2007. gadā Latvijas Banka veica likviditātes izmantošanas efektivitātes novērtējumu SAMS.⁸²

Lai veicinātu Latvijas maksājumu sistēmu iekļaušanos SEPA, Latvijas Banka koordinēja SEPA projektu Latvijā. Sākot ar 2010. gada 9. novembri, EKS eiro ir SEPA prasībām atbilstīga sistēma, kas dod iespēju tās dalībniekiem veikt un saņemt eiro maksājumus visā SEPA telpā.⁸³ Latvijas Banka 2011. gada janvārī atjaunoja EKS SEPA atbilstības pašnovērtējumu saskaņā ar veiktajām pārmaiņām sistēmā, pārejot uz SEPA prasībām.⁸⁴ Sākot ar 2011. gadu, Latvijas Banka sadarbībā ar FKTK piedalījās ECB dibinātajā Eiropas klientu maksājumu drošības forumā, izstrādājot rekomendāciju projektus karšu maksājumiem internetā un banku elektroniskajiem maksājumu pakalpojumiem.⁸⁵

Latvijas Banka sadarbībā ar FKTK un LCD 2011. gadā uzsāka LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas un ar to saistītās infrastruktūras atbilstības ECBS un Eiropas Vērtspapīru regulatoru komitejas (kopš 2011. gada 1. janvāra – Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde) rekomendācijām novērtējumu, plānojot to pabeigt 2012. gadā.⁸⁶

Lai veicinātu Latvijas vērtspapīru tirgus integrāciju kopējā Eiropas vērtspapīru tirgū, vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzības ietvaros Latvijas Banka kopā ar LCD vadīja Eirosistēmas projekta TARGET2 vērtspapīriem (T2S) Latvijas lietotāju grupu (tās sastāvā darbojas LCD, Latvijas Bankas, FKTK, Valsts kases un Latvijas Komerčbanku asociācijas pārstāvji), kas 2011. gadā apstiprināja Latvijas kopējo TARGET2 vērtspapīriem sistēmas ietekmes novērtējumu.⁸⁷ Latvijas Banka un LCD piedalījās ECBS komiteju un darba grupu sanāksmēs, kurās tika izskatīti ar TARGET2 vērtspapīriem projekta ieviešanu saistīti jautājumi. Saskaņā ar ECB Padomes 2011. gada 20. oktobrī pieņemto lēmumu TARGET2 vērtspapīriem sistēmas ieviešana plānota 2015. gada jūnijā.⁸⁸

Statistisko datu sagatavošana

Latvijas Banka vāc un apkopo finanšu un monetāro statistiku, maksājumu bilances statistiku, maksājumu statistiku, kā arī sagatavo ceturkšņa finanšu kontu statistiku. Saskaņā ar ECB pieprasījumu Latvijas Banka iesaistīta arī atsevišķu tautsaimniecības statistikas jomu metodoloģijas jautājumu risināšanā un noteiktu rādītāju sagatavošanā.

Latvijas Banka prasības statistisko datu sagatavošanai noteikusi atbilstoši ECB, SVF u.c. starptautisko institūciju nostādņēm. Turklāt Latvijas Banka seko novitātēm statistikas jomā un veic statistisko datu kvalitātes pilnveides pasākumus. Pieaugot statistiskās informācijas pieprasījumam tautsaimniecības ekonomiskās analīzes un finanšu stabilitātes novērtēšanas jomā, Latvijas Banka vērtējusi papildu datu nepieciešamību saskaņā ar izmaksu un guvumu principu, kā arī matemātisko metožu izmantošanas iespējas. Lai mazinātu respondentu noslodzi, Latvijas Banka sniegusi iespēju statistiskos datus iesniegt elektroniski un samazinājusi to iesniegšanas periodiskumu un apjomu, kā arī radusi iespēju izmantot reģistru u.c. institūciju datus.

Latvijas Banka rūpējas par atgriezeniskās saites nodrošināšanu respondentiem, kā arī par to, lai datu lietotājiem būtu pieejama pēc iespējas plašāka statistiskā informācija. 2011. gadā tika būtiski papildināta un uzlabota statistikas jomā sniegtā informācija, paplašinot un pārstrukturējot Latvijas Bankas interneta vietnes sadaļu "Statistika".⁸⁹ Lai nodrošinātu datu lietotājiem

mūsdienīgu, ērtu un pielāgojamu datu atlasī un piedāvātu analīzes iespējas, t.sk. grafisko attēlu veidošanu, Latvijas Bankā 2012. gadā sāka darboties interneta statistikas datubāze, kuras pilnveide turpinās. 2011. gadā Latvijas Banka interneta vietnē sāka publicēt ceturkšņa finanšu kontu statistiku, kas sniedz finanšu sistēmas datus par mājsaimniecībām, nefinanšu sabiedrībām, finanšu iestādēm un valdību, to savstarpējo mijiedarbību, kā arī mijiedarbību ar nerezidentiem.⁹⁰

Latvijas Banka veic regulāru statistisko datu pārraidi uz ECB, Starptautisko norēķinu banku un SVF un sniedz statistisko informāciju citiem iekšzemes un ārvalstu datu lietotājiem. Lai ar informāciju laikus nodrošinātu plašu datu lietotāju loku, Latvijas Banka publicē Latvijas finanšu un monetārās statistikas, maksājumu bilances un maksājumu statistikas datus tās regulārajos izdevumos un interneta vietnē un sagatavo datus publicēšanai ECB izdevumos (*Blue Book*, *Orange Book*, *EU Banking Structures* u.c.) un datu noliktavā *Statistical Data Warehouse*, kā arī SVF izdevumos *International Financial Statistics* un *Balance of Payments Statistics Yearbook* un SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta ietvaros.

Latvijas Bankas bilances attīstība

Centrālās bankas darbība un tās saistība ar citiem tautsaimniecības sektoriem atspoguļojas tās bilancē, bet peļņas un zaudējumu aprēķins sniedz informāciju par centrālās bankas ienākumiem un izdevumiem. Vienlaikus finanšu pārskati ļauj vērtēt arī centrālās bankas atklātības pakāpi un salīdzināt dažādu centrālo banku darbības rādītājus un vērtēt integrācijas tendences. Centrālās bankas bilance atspoguļo tās kontrolētos ekonomiskos resursus un tās juridiskās un ekonomiskās saistības, kā arī sniedz informāciju par centrālās bankas finansiālo struktūru, likviditāti un maksāspēju.⁹¹

Latvijas Bankas padome 2007. gadā apstiprināja "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku"⁹², kas ir pamats Latvijas Bankas grāmatvedības sistēmai un tās pārvaldībai. Notikumus un Latvijas Bankas finanšu darījumus, kuri saistīti ar monetārās politikas īstenošanu, ārvalstu rezervju pārvaldīšanu, kā arī līdzdalību ECB kapitālā, grāmato saskaņā ar tiesību aktos par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanu ECBS noteikto, vienlaikus ievērojot, ka Latvijas Banka nav Eirosistēmas dalībniece. 2009. gadā Latvijas Bankas padome papildināja "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", nosakot prasības skaidrojumu sniegšanai gada finanšu pārskatos. 2011. gadā Latvijas Bankas padome grozīja "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", nosakot, ka pašu kapitāla instrumentus

uzrāda bilancē patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko bilancē uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci, gada finanšu pārskatus un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta vietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Katru darbadienu Latvijas Bankas vadībai un speciālistiem pieejama jaunākā informācija par Latvijas Bankas darbības rezultātiem. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ārējo rezervju pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas attiecīgā gada budžetam.

Centrālās bankas darbības finansiālais rezultāts parasti tiek aprēķināts vienreiz gadā, apkopojot gada darbības rezultātus. Gada laikā ES valstu centrālās bankas pārskata gada nesadalīto peļņu vai zaudējumus atspoguļo dažādi, t.i., gan kā pārējās saistības, gan kā kapitālu un rezerves. Arī gada finanšu pārskatos finansiālais rezultāts tiek atspoguļots atšķirīgi. Latvijas Banka, sākot ar 2006. gada finanšu pārskatiem, mainīja finanšu rezultāta atspoguļošanas kārtību, iekļaujot to kapitāla un rezervju sastāvā.⁹³ Tas nodrošina mazākas kapitāla un rezervju svārstības un sniedz pilnīgāku priekšstatu par centrālās bankas nodrošinājumu pret iespējamiem riskiem.

Latvijas Bankas bilances pasīvus veido emitētā nauda jeb naudas bāze M0, kas ietver Latvijas Bankas emitēto skaidro naudu un piesaistītos kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumus (sk. 4. att.). Latvijas Bankai un citām ārpus eiro zonas esošo ES valstu centrālajām bankām ir iespējams noteikt šādu rādītāju, bet eiro zonas valstu centrālajām bankām klasiskā veidā tas nav iespējams, jo to bilanču pasīvos atzīts tikai koriģēts (ievērojot Eirosistēmas iekšējās saistības un prasības, kas atspoguļo attiecīgās eiro zonas valsts centrālās bankas daļu ECB bilancē uzrādītajā emitētā eiro banknošu atlikumā) emitēto eiro banknošu atlikums.

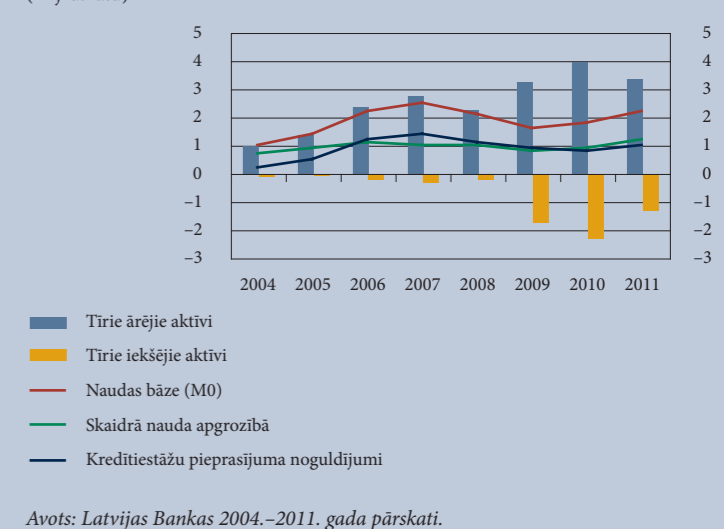
Skaidrā nauda apgrozībā 2004.–2011. gadā palielinājās 1.6 reizes un 2011. gada beigās bija 1.2 mljrd. latu. Banknošu īpatsvars šajā periodā svārstījās no 92.8% 2009. gada beigās līdz 95.5% 2006. gada beigās. No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi nodrošināja Latvijas Bankas automatiskās naudas apstrādes sistēmas. 2004.–2011. gadā apstrādātā nauda (kopējums – 21.1 mljrd. latu) vidēji gadā 3.2 reizes pārsniedza apgrozībā esošās skaidrās naudas

vidējo atlikumu. Šajā procesā no apgrozības izņemtās naudas kopējums bija 3.1 mljrd. latu jeb 14.7% no apstrādātās naudas. Atklāto viltojumu nominālvērtību summa (195.3 tūkst. latu) veidoja tikai 0.001% no apstrādātās naudas kopējuma. 2011. gadā Latvijas Banka sadarbībā ar Beļģijas, Īrijas, Luksemburgas, Nīderlandes un Somijas centrālo banku īstenoja skaidrās naudas aprites organizācijas pilnveides projektu.⁹⁴ Projekts ietvēra jaunu informācijas sistēmu – *CashSSP* un *MyCashSSP* – ieviešanu, pāreju uz slēgtajiem naudas iesaiņojumiem un to identifikāciju ar svītrkoda palīdzību, kā arī nodrošina vienotu informācijas apmaiņu par latu skaidrās naudas darījumiem starp Latvijas Banku un kredītiestādēm un to pilnvarotajiem komersantiem un iekšējās loģistikas un naudas apstrādes efektivitātes paaugstināšanu.

Latvijas Bankas tirā vērtība un ārējās rezerves

Finanšu risku ietekmē rodas būtiskas centrālo banku darbības rādītāju pārmaiņas. Centrālās bankas finansiālais stiprums ir pozitīvi saistīts ar labu politikas īstenošanu, un finansiāli vājas centrālās bankas rada zaudējumus, kas mazina makroekonomisko stabilitāti.⁹⁵ Centrālajām bankām, ņemot vērā to speciālo statusu, nav nepieciešams liels kapitāls, kaut gan tās tomēr atzīst par labāku uzturēt vismaz pozitīvu kapitālu,

4. attēls. LATVIJAS BANKAS BILANCES RĀDĪTĀJI 2004.–2011. GADA BEIGĀS (mljrd. latu)

Avots: Latvijas Bankas 2004.–2011. gada pārskati.

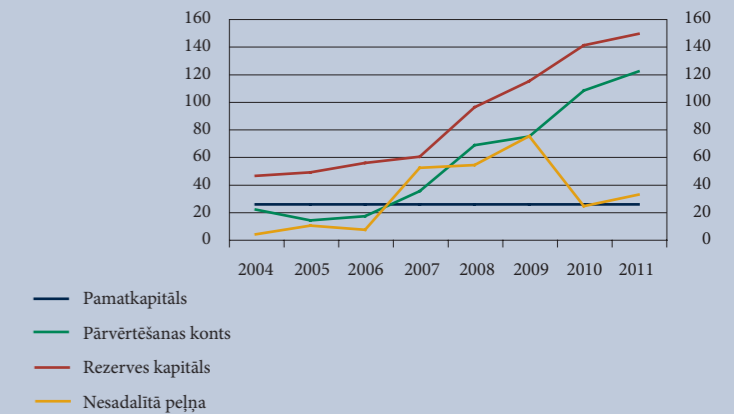

tādējādi saglabājot neatkarību no valdības un neradot nepieciešamību lūgt papildu resursus.⁹⁶ Centrālās bankas neatkarība un zaudējumi ir savstarpēji saistīti. Vairāk iespējams, ka centrālā banka, kura nav neatkarīga, cietīs zaudējumus, un neatkarīga centrālā banka, kas cieš zaudējumus, ar laiku izjutīs neatkarības mazināšanos, jo valdībai būtu jāpastiprina pārraudzība pār to kā pār jebkuru zaudējumus nesošu valsts iestādi.⁹⁷ Normālos apstākļos centrālajai bankai būtu jāspēj darboties ar peļņu. Nespēja segt esošus zaudējumus vai turpmākas negatīvas tīrās vērtības problēmas var kavēt monetārās politikas vadību un apdraudēt centrālās bankas neatkarību un uzticamību.⁹⁸ Ja uzticamība ir nozīmīgs aspekts finanšu politikas veiksmīgai īstenošanai, centrālajai bankai jābūt finansiāli spēcīgai, ievērojot tās pienākumus un uzņemtos riskus, un jāspēj regulāri gūt peļņu.⁹⁹

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Bankas izdevumi sedzami ar ienākumiem, vienlaikus paredzot rezerves kapitāla veidošanu iespējamu zaudējumu segšanai. Šim nolūkam iespējams izmantot arī pamatkapitālu, ja rezerves kapitāls bijis nepietiekams. Latvijas Bankas pamatkapitāla apjoms ir noteikts (sākotnēji – 2.5 milj. latu, bet pēc likumā "Par Latvijas Banku" 1997. gadā veiktajiem grozījumiem – 25 milj. latu)¹⁰⁰, bet rezerves kapitāla apjoms nav ierobežots, jo Latvijas Bankas peļņas atlikums pēc atskaitījumu valsts pamatbudžetā veikšanas ieskaitāms rezerves kapitālā. Latvijas Bankai nav bijis nepieciešams izmantot šādas tiesības. Latvijas Bankas pamatkapitāls 2002. gada beigās sasniedza likumā "Par Latvijas Banku" noteikto apjomu¹⁰¹ un kļuva konstants. Latvijas Bankas peļņas apjoms 2004.–2011. gadā bija svārstīgs (sk. 5. att.). Lielākā peļņa gūta 2009. gadā (74.4 milj. latu jeb 29.2% no 2004.–2011. gadā gūtās peļņas apjoma). Lielākais peļņas samazinājums bija vērojams 2004. gadā, kad nesadalītās peļņas apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās 3.6 reizes, bet krasākais pieaugums – 2007. gadā, kad peļņas apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās 7.8 reizes.

Tā kā centrālo banku ārējo rezervju pārvaldīšanas rezultāts var radīt būtiskas finanšu rezultāta pārmaiņas, salīdzināma centrālo banku ārējo rezervju un tīrās vērtības dinamika. 2004.–2011. gadā bija vērojama gan Latvijas Bankas ārējo rezervju (zelta krājumu, SDR un ārvalstu konvertējamo valūtu) atlikuma, gan tīrās vērtības pieauguma tendence (sk. 6. att.). Latvijas Bankas ārējās rezerves samazinājās tikai 2008. un 2011. gadā. 2011. gada beigās salīdzinājumā ar 2004. gada beigām Latvijas Bankas ārējo rezervju un tīrās vērtības atlikums pieauga attiecīgi 3.3 reizes un 3.4 reizes. Vienlaikus Latvijas Bankas tīrās

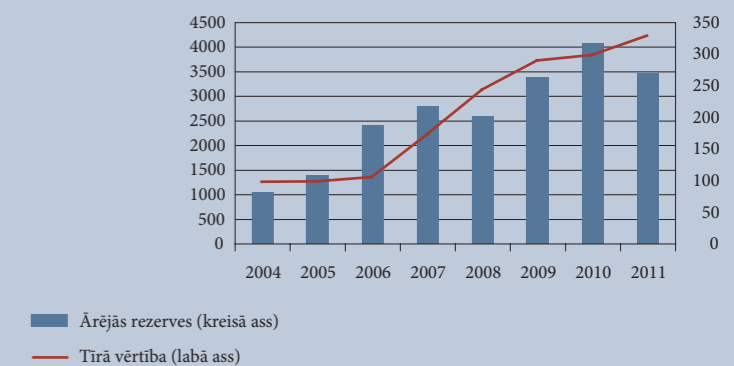
5. attēls. LATVIJAS BANKAS TĪRĀS VĒRTĪBAS SASTĀVDAĻAS 2004.–2011. GADA BEIGĀS (milj. latu)

Avots: Latvijas Bankas 2004.–2011. gada pārskati.

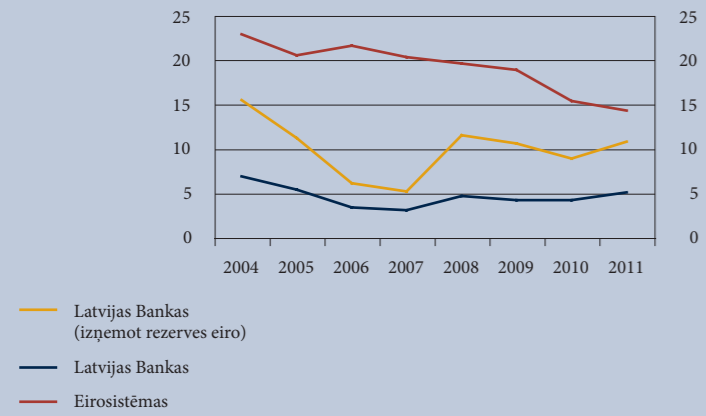
Piezīme. Pamatkapitāla un rezerves kapitāla atlikums koriģēts salīdzinājumā ar Latvijas Bankas 2004. un 2005. gada finanšu pārskatiem, kuros gada peļņa uzrādīta sadalītā veidā.

6. attēls. LATVIJAS BANKAS ĀRĒJĀS REZERVES UN TĪRĀ VĒRTĪBA 2004.–2011. GADA BEIGĀS (milj. latu)

Avots: Latvijas Bankas 2004.–2011. gada pārskati.

7. attēls. LATVIJAS BANKAS UN EIROSISTĒMAS KAPITĀLA UN REZERVJU UN ĀRĒJO REZERVJU ATTIECĪBA 2004.–2011. GADA BEIGĀS (%)

Avots: Latvijas Bankas 2004.–2011. gada pārskati un ECB 2004.–2011. gada pārskati.

vērtības un ārējo rezervju attiecība svārstījās no 4.3% 2006. gada beigās līdz 9.4% 2011. gada beigās. Latvijas Bankas kapitāla un rezervju un ārējo rezervju attiecība 2004.–2011. gadā bija būtiski mazāka par Eurosistēmas attiecīgo rādītāju. Šai Eurosistēmas attiecībai vērojama samazinājuma tendence, bet Latvijas Bankas attiecība pēc zemākā līmeņa sasniegšanas 2007. gada beigās palielinājās, 2011. gada beigās sasniedzot 5.0% (sk. 7. att.). Tomēr jāņem vērā tas, ka nozīmīgu Latvijas Bankas ārējo rezervju daļu veido aktīvi eiro, kas Eurosistēmā būs iekļaujami iekšzemes aktīvos, nevis ārējās rezervēs. Neiekļaujot eiro denominētos aktīvus Latvijas Bankas ārējo rezervju atlikumā, Latvijas Bankas kapitāla un rezervju un ārējo rezervju attiecība (2011. gada beigās – 10.7%) tuvinās Eurosistēmas attiecībai (2011. gada beigās – 14.2%). Latvijas Bankai jāturpina palielināt rezerves kapitālu un jāizveido finanšu uzkrājumi, lai nodrošinātu kapitāla un aktīvu patieso vērtību.¹⁰²

Latvijas Banka ārējās rezerves ieguldījusi drošos un likvīdos finanšu instrumentos. Latvijas Banka ārējās rezerves pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām, ko Latvijas Bankas padome regulāri pārskata un, ja nepieciešams, veic tajās grozījumus. Latvijas Bankas padome "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijas" jaunā redakcijā apstiprināja 2004. gadā.¹⁰³ To galvenokārt noteica lata piesaistes maiņa. Lai līdz minimumam samazinātu valūtas

risku, noteikts, ka neitrālā ārējo valūtas rezervju portfeļa valūta ir eiro. Latvijas Banka izmantojusi vairāku ārvalstu rezervju pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvaldīja nelielu ārējo rezervju daļu saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām.

Ārējo rezervju pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru darbadienu tiek pārbaudīta ārējo rezervju portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem investīciju lēmumiem. Vienlaikus Latvijas Bankas speciālisti meklē iespējas rast jaunus risinājumus ārējo rezervju pārvaldīšanā. Jaunu finanšu instrumentu izveide, globālo tirgu attīstība, kā arī eiro ieviešana būtiski ietekmējusi arī centrālās bankas ārējo aktīvu pārvaldīšanu. Globālā finanšu tirgus attīstība rosina centrālās bankas dažādot to ārējo aktīvu portfeļus, ieguldot tos ne tikai valdības, bet arī citu emitentu emitētos finanšu instrumentos. Līdz ar ECB izveidi un eiro ieviešanu ES valstu centrālo banku ārējo rezervju pārvaldīšana kļuvusi mazliet mazāk vērsta uz likviditātes saglabāšanu, bet vairāk – uz ienākumu gūšanu.¹⁰⁴ Tādējādi palielinās arī risks ciest zaudējumus ārējo rezervju pārvaldīšanas rezultātā, tāpēc centrālās bankas sākušas izmantot risku vadības metodes, novērtējot arī risku ietekmi uz centrālās bankas budžetu. Tas nosaka nepieciešamību centrālajām bankām pilnveidot risku vadības un lēmumu pieņemšanas procesu.

Latvijas Bankas līdzdalība ECB kapitālā

ECB duālo dabu¹⁰⁵ raksturo tas, ka ECB ir ES valstu centrālajām bankām piederoša institūcija, jo vienīgās ECB kapitāla daļu turētājas ir šīs centrālās bankas, un vienlaikus ikdienas darījumu veikšanā ECB ir to augstākā institūcija. ECB normatīvajos aktos tiek lietots termins "akcionāri", kas ietver eiro zonas valstu centrālās bankas, jo tās pilnībā samaksājušas savu daļu ECB kapitālā. Katrai ES valsts centrālajai bankai ir noteikts īpatsvars ECB kapitālā jeb kapitāla parakstīšanas atslēga. To aprēķina, ņemot vērā attiecīgās ES valsts 5 gadu vidējā IKP rādītāja un valsts iedzīvotāju skaita īpatsvaru ES attiecīgajos kopējos rādītājos. Šo aprēķinu veic atkārtoti ik pēc 5 gadiem, un pirmais pārrēķins tika veikts 2003. un 2004. gada mijā. Pārrēķins tiek veikts arī tad, kad ES pievienojas jauna valsts. Tomēr ECB Padome, ņemot vērā ECB pakļautību tirgus riskam un kredītriskam, 2010. gada beigās nolēma palielināt ECB kapitālu par 5 mljrd. eiro¹⁰⁶ (kapitāls jāiemaksā eiro zonas valstu centrālajām bankām, 2010.–2012. gadā veicot trīs vienādus gada maksājumus). Sākotnējais ECB kapitāls bija 5 mljrd. eiro. Pievienojoties ES10 valstīm, tas tika palielināts par 11.3%, bet 2007. gada janvārī, Bulgārijai un

Rumānijai kļūstot par ES valstīm, ECB kapitāls palielināts par 0.7%.¹⁰⁷ Pēc ES10 valstu pievienošanās šo valstu centrālo banku ECB kapitāla parakstīšanas atslēga kopumā veidoja 10.1% (sk. 1. tabulu). Latvijas Bankas ECB kapitāla parakstīšanas atslēga 2011. gada beigās bija 0.2837%, kas atbilda 30.5 milj. eiro.¹⁰⁸ Tā kā Latvija neietilpst eiro zonā, Latvijas Bankai jāpiedalās ECB darbības izmaksu segšanā, apmaksājot 3.75% (1.1 milj. eiro) no parakstītā ECB kapitāla daļas.¹⁰

Īpatsvars ECB kapitālā ir svarīgs rādītājs, sadalot monetāros ienākumus un peļņu, nosakot ECB nododamo ārējo aktīvu apjomu un balsojot par akcionāriem saistošiem jautājumiem. ECB kapitāla daļu sadales mehānisms objektīvi atspoguļo katras ES valsts lomu ES tautsaimniecībā, un pozitīvi vērtējama ECB kapitāla palielināšana, ņemot vērā ECB aktīvu pieaugumu.

Neatkarība – būtiska mūsdienu centrālās bankas iezīme

Politiskā neatkarība saistīta ar centrālo banku spēju rīkoties saskaņā ar monetārās politikas stratēģiju, kas savienojama ar cenu stabilitāti, bet funkcionālā neatkarība – ar monetārās politikas taktiku, t.i., spēju brīvi izvēlēties monetārās kontroles instrumentus un paņēmienus, kuri virza uz cenu stabilitāti.¹¹⁰ Saskaņā ar Līgumu par ES darbību valstu juridiskajam satva-

ram jānodrošina ES valstu centrālo banku neatkarība. Tomēr neatkarība zināmā mērā tiek zaudēta, jo ES valstu centrālajām bankām jāpakļaujas ECB lēmumiem un norādījumiem. EMI 1997. gadā izstrādātais ES valstu centrālo banku neatkarības jēdziens ietver četrus neatkarības veidus (funkcionālā, institucionālā, personiskā un finansiālā neatkarība).¹¹¹

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka, lai gan 2005. gada decembrī¹¹² un 2006. gada jūnijā¹¹³ veiktie likuma "Par Latvijas Banku" grozījumi tuvinājuši Māstrihtas līguma 109. panta prasību izpildi, tomēr Latvijai jāturpina pilnveidot minēto likumu¹¹⁴. Saskaņā ar ECB 2012. gada maija Konverģences ziņojumu jāveic grozījumi likumā "Par Latvijas Banku", lai nostiprinātu Latvijas Bankas funkcionālo, institucionālo, personisko un finansiālo neatkarību.¹¹⁵ Tāpēc sagatavots attiecīgu šā likuma grozījumu projekts, kas izsludināts Latvijas Republikas Ministru kabineta valsts sekretāru 2012. gada 7. jūnija sanāksmē, un Finanšu ministrijai tas jānosaka ar Latvijas Republikas Tieslietu ministriju, FKTK un Pārresoru koordinācijas centru.¹¹⁶ Par šo likumprojektu jāņem arī ECB atzinums. Saņemot pozitīvu atzinumu, likumprojekta apstiprināšana Saeimā ļautu sasniegt Latvijas Bankas neatkarības līmeni, kas atbilstu dalībai Eurosistēmā.

1. tabula. ECB KAPITĀLA PARAKSTĪŠANAS ATSLĒGA

Centrālo banku grupas	ECB kapitāla parakstīšanas atslēga (%)				ECB kapitāla parakstīšanas atslēgas pārmaiņas (procentu punktos)	
	Pēc regulārajām pārmaiņām (01.01.2004.)	Pēc ES10 valstu pievienošanās (01.05.2004.)	Pēc regulārajām pārmaiņām (01.01.2009.)	Pēc kapitāla palielināšanas (01.01.2011.)	01.05.2004.–01.01.2011.	01.01.2009.–01.01.2011.
Eiro zonas	79.6384	71.4908	69.6546	69.9705	-11.6677	0.3159
Ārpus eiro zonas	20.3616	28.5092	30.3454	30.0295	11.6677	-0.3159
Kopā	100	100	100	100	-	-
T.sk. ES15	100	89.8526	86.8281	86.8281	-3.0245	-
ES10	-	10.1474	9.8388	9.8388	-0.3086	-
T.sk. Latvijas Banka	-	0.2978	0.2837	0.2837	-0.0141	-

Avots: ECB 2004., 2009. un 2011. gada pārskats.

Latvijas Bankas pārvaldība un risku vadība

Viens no monetārās un finansiālās politikas caurredzamības labās prakses kodeksa principiem nosaka centrālās bankas atbildību un pārliecību par tās integritāti. Centrālās bankas iekšējās pārvaldības procedūrām jānodrošina operāciju, t.sk. iekšējā audita, integritāti, un tām jābūt publiskotām. Laba pārvaldība nosaka to, ka centrālajām bankām jābūt atbildīgām, un šī atbildības pakāpe pieaug, palielinoties centrālo banku neatkarībai. Lai gan Korporatīvās pārvaldības principi¹¹⁷ nav tieši attiecināmi uz centrālo banku darbību, centrālās bankas iespēju robežās šos principus izmanto arvien biežāk. SVF un Pasaules Banka, 2005. gadā novērtējot minēto standartu un labās prakses ko-

deksu efektivitāti, secināja, ka šī iniciatīva kopumā guvusi labus panākumus, kaut arī mazāk attiecībā uz konkrētu labumu.¹¹⁸

Latvijas Banka pastāvīgi pilnveido organizatorisko struktūru (Latvijas Bankas struktūru 2011. gada beigās sk. 8. att.) un stratēģiskās vadības procesu, ņemot vērā vadības sistēmu labāko praksi. 2006. gada jūlijā Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas vīzijas, misijas un vērtību vēstījumus"¹¹⁹ (sk. ielikumu). Vīzijas vēstījums atklāj Latvijas Bankas tālākas nākotnes mērķi un redzējumu, bet misijas vēstījums atspoguļo centrālās bankas darbības būtību un liecina, kā tā vēlas strādāt. Latvijas Bankas vērtības atklāj, ko tā augstu vērtē un kāda cenšas būt.

8. attēls. LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA 2011. GADA BEIGĀS

Avots: Latvijas Bankas 2011. gada pārskats.

Latvijas Bankas vīzija

Latvijas Banka ir neatkarīga un savus uzdevumus veic, sabiedrības interešu un augstas profesionālās atbildības vadīta. Tā pilnvērtīgi darbojas ECBS, sadarbojas ar citām ES institūcijām un veido stabilu un labvēlīgu vidi Latvijas tautsaimniecības attīstībai.

Latvijas Bankas misija

Latvijas Bankas kā centrālās bankas darbības mērķis ir cenu stabilitāte, kas sekmē valsts ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi.

Latvijas Banka ir aktīva un atbildīga ECBS dalībniece, kas ar savu darbību veicina Latvijas un pārējo ES valstu finanšu sistēmu integrāciju un stabilitāti. Latvijas Banka pilnveido Latvijas sabiedrības ekonomikas zināšanas, vairojot izpratni un uzticamību.

Latvijas Banka efektīvi darbojas, lai, nodrošinot augstu kvalitāti un ierobežojot riskus, profesionāli un nepārtraukti īstenotu savus uzdevumus.

Latvijas Banka ir uzticama sadarbības partnere.

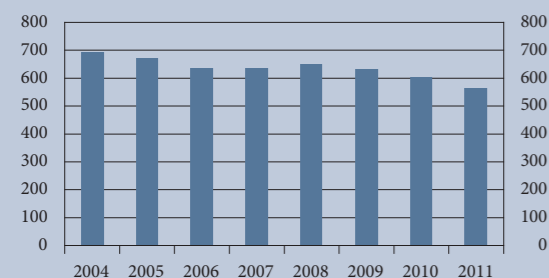
Mūsu vērtības

Mūsu vērtība ir mūsu darbinieki. Mēs uzturam drošu un veselīgu darba vidi. Darbinieku motivācija, radoša pieeja un atbildība ir būtiski priekšnoteikumi Latvijas Bankas veiksmīgai darbībai. Latvijas Banka savos darbiniekos augstu vērtē:

1. virzību uz pakalpojumu kvalitāti un rezultātu;
2. modernu tehnoloģiju un korporatīvās vadības atzinumu izmantošanu;
3. komandas darbu un labvēlīgas darba vides uzturēšanu;
4. profesionalitāti:
  - uzdevumu izpildi kvalitatīvi un termiņā,
  - pašiniciatīvu,
  - spēju saskatīt trūkumus, informēt par tiem vai novērst tos, ja tas paša spēkos,
  - spēju un gribu atzīt kļūdas un labot tās,
  - labās prakses principu piemērošanu,
  - spēju lēmumu pieņemšanā būt apdomīgiem un risku vērtējošiem,
  - spēju aizsargāt informāciju,
  - vēlmi izglītoties un spēju elastīgi pielāgoties pamatotām pārmaiņām,
  - prasmi iekļauties kolektīvā un zināšanās un pieredzē dalīties ar kolēģiem;
5. ētisku attieksmi pret darbu un kolēģiem:
  - inteliģenci savstarpējās attiecībās,
  - godīgumu,
  - koleģialitāti,
  - cieņpilnu izturēšanos un rīcību attiecībā uz citādu tautību, dzimumu, ticību un uzskatiem,
  - centrālās bankas darbinieku īpašās atbildības un pienākumu svarīguma apzināšanos, lai veicinātu uzticēšanos Latvijas Bankai;
6. pilsoniskās īpašības – patriotismu un pienākuma izjūtu pret valsti un sabiedrību.

9. attēls. LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU SKAITS
2004.–2011. GADA BEIGĀS

Avots: Latvijas Bankas 2004.–2011. gada pārskati.

Ņemot vērā citu ES valstu centrālo banku un ECB labo praksi personāla vadībā, noteikti pamatprincipi, kurus īstenojot Latvijas Banka piesaista kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veido ar viņiem ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi, veicinot profesionālo pilnveidi un attīstību un vienlaikus gaidot no darbinieka kvalitatīvu darbu, izvirzīto mērķu sasniegšanu, iniciatīvu, radošu pieeju un lojalitāti. Latvijas Bankas darbinieku skaits 2011. gada beigās (sk. 8. att.) salīdzinājumā ar 2004. gada beigām samazinājies par 20.3%.

2004. gadā Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas ētikas kodeksu"¹²⁰, kas ietver profesionālās ētikas principus, normas un ieteikumus, kuri visiem Latvijas Bankas darbiniekiem ievērojami attieksmē pret darbu, savstarpējā saskarsmē un attiecībās ar citām institūcijām un sabiedrību. "Latvijas Bankas ētikas kodekss" ir Latvijas Bankas darba organizācijas būtiska sastāvdaļa un norāda, kādu pakalpojumu kvalitāti citas personas var gaidīt, sadarbojoties ar Latvijas Banku. "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" pamatprincipu ievērošana veicina Latvijas Bankas uzdevumu sekmīgu izpildi.

Latvijas Bankas vīzijas, misijas un vērtību vēstījumi ir pamats darbībai un attīstības plānošanai. Latvijas Bankas padome 2006. gada novembrī pirmo reizi apstiprināja Latvijas Bankas stratēģiskās vadlīnijas nākamajiem četriem gadiem, nosakot centrālās bankas prioritāros mērķus, kā arī mērķus dažādu funkciju veikšanai.¹²¹ Latvijas Banka veica savus pamatuzdevumus un plānoja darbus, konsekventi tiecoties sasniegt stratēģiskajās vadlīnijās definētos mērķus. 2011. gadā beidzās stratēģiskās plānošanas posms un tika identificēti stratēģiskie mērķi nākamajiem četriem gadiem. Noteiktas četras jomas, kurām Latvijas Banka pievērsīs pastiprinātu uzmanību. Šajā periodā svarīgi nodrošināt pamatuzdevumu kvalitatīvu izpildi, veicināt pievienošanas eiro zonai, stiprināt saikni ar sabiedrību, pilnveidot profesionālo kompetenci un uzlabot darba sniegumu.

2008. gadā pirmo reizi Latvijas Bankas darbība vērtēta saskaņā ar noteiktiem funkciju mērķu īstenošanas rādītājiem.¹²² Vērtējot tika izmantoti klientu un darbinieku aptauju rezultāti un dažādu funkciju kvalitatīvie un kvantitatīvie mērījumi. Ievērojot šo mērījumu rezultātus un lai nodrošinātu lielāku darbības efektivitāti, tika pilnveidoti vairāki procesi.

Latvijas Banka 2004.–2012. gadā pastāvīgi pilnveidojusi risku pārvaldības procesu. Latvijas Bankā tiek pārvaldīti stratēģiskie, finanšu un darbības riski. Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika"¹²³, "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politika"¹²⁴, "Latvijas Bankas

informācijas un informācijas sistēmu drošības politika"¹²⁵ un "Latvijas Bankas fiziskās drošības politika"¹²⁶. Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija nodrošina šo politiku īstenošanas vispusīgu un vienotu pārraudzību. Savukārt Latvijas Bankas finanšu riski tiek pārvaldīti saskaņā ar "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijām"¹²⁷.

Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos. Procesi tiek klasificēti pēc svarīguma un kritiskuma atkarībā no to ietekmes uz Latvijas Bankas pamatfunkciju izpildi vai Latvijas Bankas mērķu sasniegšanu. Riski tiek identificēti, analizēti un novērtēti, nosakot risku ierobežošanai piemērotāko rīcību. Darbības risku pārvaldīšanu veic par Latvijas Bankas procesu izpildi atbildīgās Latvijas Bankas struktūrvienības, projektu vadītāji un citi Latvijas Bankas darbinieki. Darbības risku pārvaldīšanu pārrauga Latvijas Bankas valdes izveidotā Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja, kas ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordinēšanu un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktība tiek pārvaldīta ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas kritisko procesu izpildes nepārtrauktību vai izpildes atjaunošanu atbilstošā līmenī un pieņemamā laikā kritiskā procesa izpildes pārtraukuma gadījumā, kā arī efektīvu incidenta un krīzes pārvaldīšanu. Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas procesa ietvaros īpaša uzmanība tika pievērsta darbības nepārtrauktības nodrošināšanas rīcības plānu pilnveidošanai. Kritisko un svarīgo Latvijas Bankas informācijas sistēmu risku analīze tiek veikta saskaņā ar informācijas sistēmu risku pārvaldības metodoloģiju. Risku analīze tiek veikta arī informācijas sistēmu izstrādes vai pilnveides projektos.

Latvijas Bankas valde reizi gadā izskata un apstiprina Latvijas Bankas risku pārskatu un sniedz ziņojumu Latvijas Bankas padomei par situāciju risku pārvaldīšanā iepriekšējā gadā.

Darbinieki regulāri tiek izglītoti informācijas, informācijas sistēmu drošības, darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas un darbības risku pārvaldīšanas jomā.

Latvijas Bankas pārvaldībai jānodrošina teicama likumā "Par Latvijas Banku" noteikto uzdevumu izpilde un šāda spēja jāuztur ilgtermiņā. Latvijas Bankā 2000. gadā tika ieviesta kvalitātes vadības sistēma atbilstoši kvalitātes vadības sistēmas standartam ISO 9001:2000.¹²⁸ Regulāri tika veikts šīs sistēmas iekšējais audits un sertifikācijas uzraudzības audiiti. Tomēr prakse liecināja, ka šī kvalitātes vadības sistēma vairs nespēj sniegt Latvijas Bankas darba pilnveides iespējas, tāpēc tika meklēti jauni

attīstības virzieni. 2008. gadā tika pabeigta integrētas vadības sistēmas koncepcijas izveide, šajā sistēmā ietverot kvalitātes vadības sistēmu.¹²⁹ 2009. gadā tika veikts Latvijas Bankas vadības procesu pašnovērtējums saskaņā ar Eiropas Publiskās administrācijas institūta vispārējās novērtēšanas ietvara (*Common Assessment Framework*) modeļa prasībām.¹³⁰ Vērtēšanas procesā tika identificētas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, un plānoti vadības sistēmas pilnveides pasākumi. Latvijas Bankas pārvaldībā izmanto ciklu "Plāno – Dari – Pārbaudi – Rikojies".¹³¹ Tas dod iespēju atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā un novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus.

Latvijas Bankā iekšējā audita procesu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku".¹³² Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus"¹³³ un "Ētikas kodeksu"¹³⁴, kā arī *Control Objectives for Information and Related Technology*¹³⁵ un *Information System Audit and Control Association*¹³⁶ standartus. Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Tas sniedz Latvijas Bankas vadībai iespēju saņemt neatkarīgu vērtējumu par risku vadības, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti un palīdz rast risinājumus darbības pilnveidei.

Iekšējie audiiti tiek plānoti un veikti, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei. 2010. gada iekšējā audita kvalitātes ārējā novērtējumā atzīta Latvijas Bankas iekšējā audita darbības atbilstība Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam", kā arī ECBS noteiktajām prasībām. Latvijas Bankas iekšējie auditori piedalās ECBS Iekšējo auditoru komitejas darbā un saskaņā ar tās apstiprināto auditu plānu veic arī iekšējos auditus Latvijas Bankā.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas pārskata gada saimnieciskās darbības un finanšu pārskatu revīziju veic revīzijas komisija, kuras personālsastāvu apstiprina Latvijas Republikas Valsts kontrole.¹³⁷ Šo revīziju sniegtie priekšlikumi palīdz Latvijas Bankai pilnveidot kontroles sistēmu un paaugstināt procesu efektivitāti.

LATVIJAS GADA MONĒTA (2004-2011)

Latvijas Bankas radītās jubilejas un piemiņas monētas guvušas daudzas starptautiskās atzinības un prestižas balvas. Lai noskaidrotu, kā šīs monētas vērtē Latvijas sabiedrība, Latvijas Banka katru gadu, sākot ar 2004. gadā kaltajām monētām, aicina ikvienu valsts iedzīvotāju izteikt savu viedokli par to, kura no iepriekšējā gadā tapušajām monētām visvairāk uzrunājusi ar māksliniecisko risinājumu, bijusi īpaši emocionāla, oriģināla vai tematiski saistoša. Visvairāk balsu ieguvusi monēta kļūst par Latvijas gada monētu.

2004

LAIKA MONĒTA

Svars: 17.15 g (centrālā apla svars – 7.15 g, ārējā gredzena svars – 10.00 g)
Diametrs: 34.00 mm
(centrālā apla diametrs – 23.00 mm)
Metāls: centrālais aplis – niobijs; ārējais gredzens – 900° sudrabs
Kvalitāte: UNC
Kalta Münze Österreich (Austrija)
Mākslinieki: Laimonis Šēnbergs (grafiskais dizains) un Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

2005

BARONS MINHAUZENS

Svars: 31.47 g
Diametrs: 38.61 mm
Metāls: 925° sudrabs
Kvalitāte: proof
Kalta Koninklijke Nederlandse Munt (Nīderlande)
Mākslinieki: Arvids Priedīte (grafiskais dizains) un Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

2006

CIPARU MONĒTA

Svars: 27.00 g, diametrs (garākā diagonāle): 38.61 mm
Metāls: 999° sudrabs, kvalitāte: proof
Kalta Münze Österreich (Austrija), tirāža – 2 007 eks. ar numurētiem sertifikātiem.
Mākslinieki: Ilmārs Blumbergs (grafiskais dizains) un Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

2007

LAIKA MONĒTA II

Svars: 17.15 g (centrālā apla svars – 7.15 g, ārējā gredzena svars – 10.00 g)
Diametrs: 34.00 mm
Metāls: centrālais aplis – niobijs; ārējais gredzens – 900° sudrabs
Kvalitāte: UNC
Kalta Münze Österreich (Austrija)
Mākslinieki: Laimonis Šēnbergs (grafiskais dizains) un Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

2008

LAIMES MONĒTA

Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: proof
Kalta Rahapaja Oy (Somija)
Mākslinieki: Arvids Priedīte (grafiskais dizains) un Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

2009

ŪDENS MONĒTA

Svars: 26.00 g, laukuma izmērs: 32.00 × 32.00 mm, forma: kvadrāts
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: proof
Kalta Rahapaja Oy (Somija)
Mākslinieki: Ilmārs Blumbergs (grafiskais dizains) un Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

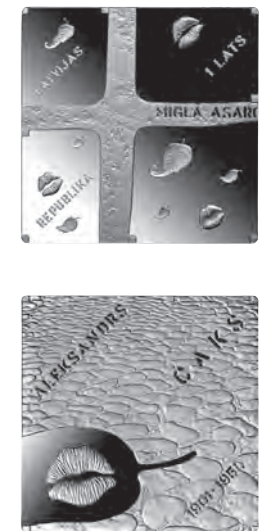
2010

DZINTARA MONĒTA

Svars: 20.70 g, diametrs: 35.00 mm
Materiāli: 925° sudrabs un dzintars, kvalitāte: proof
Kalta Rahapaja Oy (Somija)
Mākslinieki: Aigars Bikše

2011

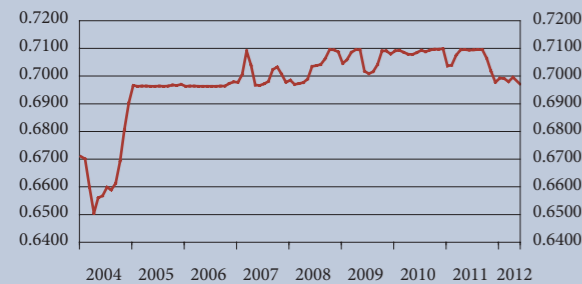

MIGLĀ ASARO LOGS

Svars: 26.00 g, forma: kvadrāts, laukuma izmērs: 32.00 × 32.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: proof
Kalta Rahapaja Oy (Somija)
Mākslinieki: Ilmārs Blumbergs (grafiskais dizains) un Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

10. attēls. ECB VIDĒJAIS ATSAUCES KURSS
(2004. gada janvāris–2012. gada jūnijs; lats pret eiro)

Avots: ECB Statistical Data Warehouse.

Gatavošanās eiro ieviešanai

Kopš pievienošanās ES Latvija iekļāvusies arī EMS, kas ir augstākā ES valstu ekonomiskās integrācijas pakāpe, bet Latvijai EMS piešķirts izņēmuma statuss. Latvija kļuva par pilntiesīgu EMS dalībvalsti, ieviešot vienoto Eiropas valūtu. Latvijas valdība 2003. gada 9. decembrī akceptēja gatavošanās laika plānu pārejai uz eiro – lata piesaistes maiņas un Māstrihtas kritēriju izpildes mērķa datumus (attiecīgi 2005. gada 1. janvāris un 2007. gada 1. janvāris).¹³⁸ Tomēr Māstrihtas kritēriju izpildes mērķis netika sasniegts.

Viens no kritērijiem, vērtējot Latvijas gatavību pilntiesīgai dalībai EMS, ir lata kursa stabilitāte attiecībā pret eiro, kas jānodrošina VKM II ietvaros.¹³⁹ Vismaz divus gadus pirms eiro ieviešanas latam jābūt piesaistītam eiro un lata kurss attiecībā pret eiro drīkst svārstīties ne vairāk kā $\pm 15\%$ attiecībā pret lata piesaistes kursu eiro. Tāpēc 2004. gada novembrī Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par lata piesaisti eiro un ārvalstu valūtu kursu noteikšanu".¹⁴⁰ Saskaņā ar šo lēmumu, sākot ar 2005. gadu, Latvijas Banka lata piesaisti SDR valūtu grozam no mainīja ar lata piesaisti eiro. Latvijas Banka 2004. gada 30. decembrī noteica lata piesaistes kursu eiro (1 EUR = Ls 0.702804). Fiksēta valūtas kursa režīms Latvijā, sākoties 2005. gadam, nemainījās, mainījās tikai piesaistes valūta. Piesaistes maiņa bija arī ekonomiski pamatota, jo ārējā tirdzniecībā eiro īpatsvars bija pārsniedzis 50% un turpināja palielināties, turpretī ASV dolāra īpatsvars bija vairs tikai aptuveni 20%.¹⁴¹ Savukārt kopš 2005. gada 2. maija lats piedalās VKM II.¹⁴² ECB 2012. gada maija Konverģences ziņojumā konstatēts, ka lata kurss pēdējo divu gadu laikā joprojām atradās tuvu centrālajam kursam un atsaucies periodā maksimālā augšupvērstā valūtas kursa novirze no VKM II centrālā kursa bija 0.9%, bet maksimālā lejupvērstā novirze – 1.0%.¹⁴³ Lata kurss attiecībā pret eiro vidēji svārstījās no 0.6502 2004. gada aprīlī līdz 0.7096 2010. gada decembrī (sk. 9. att.).

Ar Ministru prezidenta 2005. gada 18. jūlija rīkojumu Nr. 308 tika izveidota Vadības komiteja, nosakot tās uzdevumu koordinēt un uzraudzīt to pasākumu izpildi, kuri veicami vienotās Eiropas valūtas ieviešanai Latvijā.¹⁴⁴ Izvērtējot vairāku eiro zonas valstu pieredzi, Vadības komitejas padotībā izveidotas piecas darba grupas konkrētu uzdevumu veikšanai noteiktā jomā (valsts administrācija, nauda un maksājumu sistēma, finanšu sistēma, nefinanšu sabiedrības un patērētāju un sabiedrības informēšana un komunikācija). Centrālā banka aktīvi piedalās Vadības komitejas un darba grupu darbā. Latvijas Bankas prezidenta vietnieks ir Vadības komitejas loceklis un Naudas un

Latvijas eiro apgrozības monētu valsts puses dizainparaugi.
1 un 2 eiro monētu rotā vēsturiskais 5 latu sudraba monētā atveidotais jaunavas profils,
50, 20 un 10 centu monētu – Latvijas valsts lielais ģerbonis,
bet 5 un 2 centu un 1 centa monētu – Latvijas valsts mazais ģerbonis.

maksājumu sistēmas darba grupas vadītājs. Šīs grupas pārraudzībā ir eiro skaidrās naudas ieviešana, maksājumu sistēmas, vērtspapīru norēķinu sistēmas un finanšu statistika eiro vidē – Latvijas Bankas galvenie uzdevumi eiro ieviešanas procesā. Naudas un maksājumu sistēmas darba grupa aktīvi darbojusies kopš tās darbības uzsākšanas 2005. gadā, bet darba apjoms un aktivitāte 2012. gadā pieaug, darba grupas locekļiem iesaistoties eiro ieviešanas likumprojekta sagatavošanā un risinot jautājumus par eiro naudas zīmju ieviešanu.¹⁴⁵ Arī citās darba grupās iekļauti Latvijas Bankas darbinieki. Par Vadības komitejas lēmumu īstenošanu un darba grupu savstarpēju koordinēšanu ir atbildīgs eiro ieviešanas projekta vadītājs. Euro ieviešanas procesu uzrauga Ministru kabinets, kam Vadības komiteja reizi pusgadā iesniedz ziņojumu par paveikto.

2004. gada janvārī Latvijas Banka izsludināja eiro monētu sižetu konkursu, kurā bija aicināts piedalīties ikviens Latvijas iedzīvotājs, izsakot savas idejas Latvijas jaunās naudas dizaina izveidei. Konkurssam tika iesniegts vairāk nekā 1 000 darbu. Par labāko tika atzīts darbs ar devīzi "Brīvība – Eiropas vērtība!" (autore Ilze Kalniņa; Jēkabpils), kas ietvēra trīs sižetus. Žūrijas komisija puda viedokli, ka Brīvības piemineklis, tautumeita, kas savulaik attēlota uz Latvijas sudraba 5 latu monētas, un Latvijas ģerbonis ir zīmes, kas koncentrēti simbolizē Latviju un tās pamatvērtības.¹⁴⁶ Projekts pilnveidots, ievērojot tehnoloģiskās iespējas. Latvijas 1 un 2 eiro monētu reversā attēlots tautumeitas portrets, uz 10, 20 un 50 centu monētām – Latvijas lielā ģerboņa attēls un uz 1, 2 un 5 centu monētām – Latvijas mazā ģerboņa attēls. 1 un 2 eiro monētu grafisko dizainu veidoja Guntars Sietiņš, bet eiro centu grafisko dizainu – Laimonis Šēnbergs.¹⁴⁷ Euro apgrozības monētu valsts puses dizainparaugus apstiprina ES Padome.

Euro banknotes un monētas informē par Eiropas valstu nacionālajām vērtībām, tāpēc 2006. gada jūlijā un augustā Latvijas Banka kopā ar EK organizēja izstādi "Euro monētu izcelsme".¹⁴⁸ Tā atspoguļoja eiro monētu dizaina izveles procesu un sniedza iespēju iepazīties gan ar dizaina projektiem, gan monētu paraugiem. Latvijas Bankas sagatavotajā prezentācijā pirmo reizi bija iespējams aplūkot Latvijas eiro monētu dizaina projektu.

Latvijas valdība 2006. gada martā apstiprināja "Latvijas Nacionālo eiro ieviešanas plānu"¹⁴⁹, nosakot galvenos eiro ieviešanas projekta darba uzdevumus, to īstenošanas periodus un atbildības sfēras, kā arī definējot eiro ieviešanas principus un scenāriju. Šis plāns aktualizēts 2007. gada oktobrī, konkrēzējot plāna kontroles procesu, un 2010. gada martā, nosakot 2014. gada 1. janvārī par eiro ieviešanas mērķa datumu Latvijā.

Ministru kabinets 2012. gada 27. jūnijā atbalstīja "Konceptijā par normatīvo aktu sakārtošanu saistībā ar eiro ieviešanu Latvijā" ietvertos tiesību aktu grozījumu veikšanas laika plāna variantus un noteica Finanšu ministriju par atbildīgo institūciju (pārējās ministrijas – līdzatbildīgas) šīs koncepcijas īstenošanā.¹⁵⁰ Ministrijām jāsaņem daudzus likumu u.c. tiesību aktu projekti. Latvijas Bankai jāgroza 30 Latvijas Bankas noteikumu, daļu no tiem atzīstot par spēku zaudējušiem. Vairākos gadījumos jāņem arī ECB atzinums par tiesību aktu projektu atbilstību pilntiesīgai Latvijai dalībai EMS.

Nozīmīgs solis ceļā uz eiro ieviešanu ir 2012. gada 10. jūlijā Briselē parakstītais Partnerības līgums par eiro ieviešanas informācijas un komunikācijas kampaņu organizēšanu.¹⁵¹ EK un valdības vienošanās paredz ciešu sadarbību, lai koordinētu un īstenotu, kā arī izvērtētu eiro ieviešanas komunikācijas aktivitātes, tādējādi vairojot sabiedrības informētību par eiro ieviešanas jautājumiem. EK apņēmusies atbalstīt vairākus Latvijas puses pasākumus, tāpēc līdz 2012. gada beigām plānots noslēgt papildu vienošanos, nosakot aktivitātes, kurām nepieciešams EK atbalsts.¹⁵²

Vadības komitejas sagatavotajā pasākumu plānā vienotās Eiropas valūtas ieviešanai Latvijā ieskicēti galvenie darbības virzieni. Latvijas Bankā izveidotā eiro norēķinu ieviešanas darba grupa izstrādājusi un aktualizē detalizētu pasākumu plānu eiro norēķinu ieviešanai un Latvijas Bankas iekšējo procesu nodrošināšanai. Latvijai ceļš uz Eurosistēmu ir darbietilpīgs un atbildīgs process, kas prasa katra Latvijas Bankas darbinieku radošu ieguldījumu.

SECINĀJUMI

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Latvijas Banka, izmantojot arī starptautisko tehnisko palīdzību, īsā laikā kļuva par mūsdienīgu prasībām atbilstošu centrālo banku un līdzvērtīgu sadarbības partneri. Latvijas Banka ir neatkarīga, atbildīga un uzticama centrālā banka. Tās darbības attīstība notika vienlaikus ar pārvaldības pilnveidi, veicinot centrālās bankas darbības caurredzamību, lietderīgumu un efektivitāti.

Latvijas Banka 2004. gadā kļuva par ECBS dalībnieci. Tas pavēra iespējas ietekmēt ES finanšu sistēmas procesu un rast turpmākās attīstības virzienus, Latvijas Bankas prezidentam darbojoties ECB Ģenerālpadomē un Latvijas Bankas darbiniekiem – ECBS komitejās un to darba grupās. ECBS izveide ir jauna ES valstu centrālo banku institucionālās integrācijas pakāpe monetārās stabilitātes veicināšanai.

Līdz Latvijas pilntiesīgai dalībai EMS Latvijai Banka īsteno neatkarīgu monetāro politiku. Tā turpinās veikt arī citas līdzšinējās funkcijas, t.sk. nodrošinās maksājumu sistēmas raitu darbību, skaidrās naudas apriti, finanšu statistikas un valsts maksājumu bilances sagatavošanu, kā arī pakāpeniski paplašinās makroekonomiskās analīzes un pētniecības darbu, ietverot tautsaimniecības attīstības tendences ES.

Pēc EFUS izveides 2011. gadā Latvijas Banka iesaistījies ES finanšu sistēmas makrouzraudzības procesā, Latvijas Bankas prezidentam pildot ESRK Valdes locekļa pienākumus un Latvijas Bankai nodrošinot Latvijas Bankas pārstāvniecību ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un darba grupās.

Jauna Latvijas Bankas integrācijas pakāpe būs iekļaušanās Eurosistēmā un iesaistīšanās vienotās monetārās politikas jautājumu risināšanā.

VĒRES

¹ Sk. http://www.atimes.com/atimes/Global_Economy/DK08Dj01.html.

² *Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*. Nr. 13/14, 1992, 2. apr., 601. lpp.

³ Goodhart, C. A. E. *The Evolution of Central Banks*. London: The MIT Press, 1990, p. 5.

⁴ Flandreau, M. Comments on Borio and Toniolo's Paper "One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective". *In: One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective*. By C. Borio, G. Toniolo. BIS Working Papers, No. 197, Basel: Bank for International Settlements, 2006, p. 34.

⁵ Mendzela, J. *Leadership and Management in Central Banking*. Central Banking, vol. 13, No. 2, February 2002, pp. 40–46.

⁶ *Latvijas Bankas 2004. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2005, 35. lpp.

⁷ *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2007, 53. lpp.

⁸ *Latvijas Bankas 2004. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2005, 35. lpp.

⁹ *Latvijas Bankas 2005. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2006, 52. lpp.; *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2007, 53. lpp.

¹⁰ *Latvijas Bankas 2008. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2009, 56. lpp.; *Latvijas Bankas 2009. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2010, 62. un 63. lpp.

¹¹ *Latvijas Bankas 2005. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2006, 53. lpp.

¹² *Latvijas Bankas 2009. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2010, 63. lpp.

¹³ *Latvijas Bankas 2005. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2006, 53. lpp.

¹⁴ *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2007, 53. lpp.

¹⁵ *Latvijas Bankas 2007. gada pārskats*. Rīga: Latvijas Banka, 2008, 60. un 61. lpp.

¹⁶ Sk. <http://www.makroekonomika.lv/starptautiska-konference-apstakliem-spitejot-baltijas-valstu-tautsaimniecibas-atveselosanas-pieredze>.

¹⁷ Bordo, M. Comment on Beth Simmons's Paper "The Future of Central Bank Cooperation". *In: The Future of Central Bank Cooperation*, by Simmons, B. A. BIS Working Papers, No. 200, Basel: Bank for International Settlements, 2006, p. 25.

¹⁸ Kahler, M. Comments on Claudio Borio and Gianni Toniolo's Paper "One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective". *In: One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective*. By C. Borio, G. Toniolo. BIS Working Papers, No. 197, Basel: Bank for International Settlements, 2006, p. 35.

¹⁹ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. C 83, 2010, 30. marts, 102. lpp.

²⁰ *Official Journal of the European Communities*. C 191, 29 July 1992, p. 18.

²¹ Šellers, H. K. (Scheller, H. K.) *ECB – vēsture, loma un funkcijas*. Otrās pārstrādātais izdevums. Frankfurtē pie Mainas: ECB, 2006, 22. lpp. Sk. <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2006lv.pdf?c032bbef38be6c5a27ebfd411bcf3688>.

²² *Annual Report 1998*. Frankfurt am Main : European Central Bank, 1999, p. 129.

²³ Buchanan, J. M. Constitutional Efficiency and the European Central Bank. *Cato Journal*, vol. 24, No. 1–2, 2004, p. 16.

²⁴ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. C 83, 2010, 30. marts, 230.–250. lpp.

²⁵ Turpat, 102. lpp.

²⁶ Turpat, L 331, 2010, 15. dec., 162.–164. lpp.

²⁷ *Official Journal of the European Communities*. L 189, 3 July 1998, pp. 42–43.

²⁸ Sk. <http://www.ecb.int/ecb/legal/opinions/html/index.en.html>.

²⁹ Drēviņa, K. Centrālo banku neatkarība: pašmērķis vai instruments. *Jurista Vārds*, Nr. 47, 2009, 24. nov., 15. lpp.

³⁰ McKinnon, R. I. Monetary Regimes, Collective Fiscal Retrenchment and the Political Economy of EMU. ***In: Economic and Monetary Union in Europe***. Ed. by M. Maimbrige, P. Whyman. Cheltenham (UK) : Edward Elgar, 2003, p. 92.

³¹ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. C 83, 2010, 30. marts, 284.–287. lpp.

³² *Convergence Report*. Report required by Article 109j of the Treaty establishing the European Community. Frankfurt am Main : European Monetary Institute, 1998, p. 23.

³³ Šellers, H. K. (*Scheller, H. K.*) ECB – vēsture, loma un funkcijas. Otrais pārstrādātais izdevums. Frankfurte pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2006, 42. lpp. Sk. <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/echistoryrolefunctions2006lv.pdf?c032bbe6c5a27ebfd411bcf3688>.

³⁴ Trichet, J.-C. Two Successes of the Euro: The Single Monetary Policy and European Financial Integration. ***In: Conference on Experience with and Preparation for the Euro***. Vienna : Oesterreichische Nationalbank, 2006, p. 33.

³⁵ *Official Journal of the European Union*. L 83, 1 April 2003, pp. 66–68.

³⁶ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 3, 2009, 7. janv., 4. un 5. lpp.

³⁷ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 40. lpp.

³⁸ *Gada pārskats: 2011*. Frankfurte pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2012, 157. lpp. Sk. <http://www.ecb.int/pub/annual/html/index.en.html>.

³⁹ *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2007, 53. lpp.

⁴⁰ *Latvijas Bankas 2007. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2008, 60. lpp.

⁴¹ *Latvijas Bankas 2008. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2009, 56. lpp.

⁴² *Latvijas Bankas 2010. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2011, 57. lpp.

⁴³ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 57. un 58. lpp.

⁴⁴ *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2007, 53. lpp.

⁴⁵ *Latvijas Bankas 2007. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2008, 60. lpp.

⁴⁶ *Latvijas Bankas 2008. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2009, 57. lpp.

⁴⁷ *Latvijas Bankas 2009. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2010, 42. lpp.

⁴⁸ Turpat.

⁴⁹ *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 192, 2006, 1. dec., 11.–14. lpp.

⁵⁰ Sk. http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/lv_con_2006_49_f_sign.pdf.

⁵¹ Sk. http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/lv_con_2007_12_f_sign.pdf.

⁵² *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 84, 2007, 25. maijs, 24.–27. lpp.

⁵³ Turpat, Nr. 191, 2008, 9. dec., 60. lpp.

⁵⁴ Schinasi, G. J. *Defining Financial Stability*. IMF Working Paper No. 04/187, Washington : International Monetary Fund, 2004, p. 14.

⁵⁵ *Third Progress Report on the TARGET Project, November 1998*. Frankfurt am Main : European Central Bank, 1998, 19 p.

⁵⁶ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 48. lpp.

⁵⁷ *Latvijas Bankas 2010. gadā veiktās maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzība*. Rīga : Latvijas Banka, 2011, 7. lpp. Sk. http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/citaspublikacijas/MS_parraudziba_2010.pdf.

⁵⁸ Turpat.

⁵⁹ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 48. lpp.

⁶⁰ Turpat, 48. un 49. lpp.

⁶¹ Sk. http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/131359.pdf.

⁶² Sk. http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf.

⁶³ EBI, Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde. Tās pārņēma attiecīgās ES trešā līmeņa uzraudzības komitejas pienākumus.

⁶⁴ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 331, 2010, 15. dec., 1.–11. lpp.

⁶⁵ Turpat, 21. lpp.

⁶⁶ *Latvijas Bankas 2004. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2005, 36. un 37. lpp.

⁶⁷ Sk. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/mou-financialstability2008en.pdf>.

⁶⁸ Sk. http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/crisis-management/2012_eu_framework/COM_2012_280_en.pdf.

⁶⁹ Sk. http://www.fi.ee/failid/Koostoolepingud/NB-MoU_public_170810.pdf.

⁷⁰ Sk. http://www.riksbank.com/upload/Dokument_riksbank/Kat_AFS/mou_est_lat_lit_swe.pdf.

⁷¹ *Latvijas Bankas 2007. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2008, 51. lpp.

⁷² Sk. http://stress-test.eba.europa.eu/pdf/EBA_ST_2011_Summary_Report_v6.pdf.

⁷³ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 51. lpp.

⁷⁴ *Latvijas Bankas 2007. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2008, 52. lpp.

⁷⁵ Sk. <http://www.bank.lv/publikacijas/banku-aptauja-par-nefinansu-sabiedribu-un-majsaimniecibu-kreditesanu/4884>.

⁷⁶ Sk. <http://www.bank.lv/publikacijas/finansu-stabilitates-parskats/finansu-stabilitates-parskats/2503>.

⁷⁷ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 51. lpp.

⁷⁸ Sk. <http://www.bank.lv/tiesibu-akti/latvijas-bankas-politika-maksajumu-un-vertspapiru-norekinu-sistemu-joma>.

⁷⁹ Committee on Payment and Settlement Systems. *Core Principles for Systemically Important Payment Systems*. Basel : Bank for International Settlements, January 2001, 92 p.

⁸⁰ *Latvijas Bankas 2011. gadā veiktās maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzība*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 25.–34. lpp. Sk. http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/citaspublikacijas/MSP_GP_2011.pdf.

⁸¹ Turpat, 35.–39. lpp.

⁸² *Latvijas Bankas 2007. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2008, 51. lpp.

⁸³ Sk. <http://www.bank.lv/maksajumu-un-norekinu-sistemas/sepa>.

⁸⁴ Sk. http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/maksist/TOR_SEPA_compliance_EKS_lv_1.pdf.

⁸⁵ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 50. lpp.

⁸⁶ Turpat, 49. lpp.

⁸⁷ Turpat.

⁸⁸ Sk. <http://www.ecb.int/press/govdec/otherdec/2011/html/gc111021.lv.html>.

⁸⁹ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 52. lpp.

⁹⁰ Turpat, 53. lpp.

⁹¹ Sullivan, K. *Transparency in Central Bank Financial Statement Disclosures*. IMF Working Paper, No. 05/80, Washington : International Monetary Fund, 2005, p. 15.

⁹² LBA, LBF, 1. apr., 150. l., 39.–41. lp.

⁹³ *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2007, 80. lpp.

⁹⁴ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 46. lpp.

⁹⁵ Stella, P. *Central Bank Financial Strength, Policy Constraints and Inflation*. IMF Working Paper, No. 08/49, Washington : International Monetary Fund, 2008, p. 23.

⁹⁶ Hawkins, J. Central Bank Balance Sheets and Fiscal Operations. ***In: New Horizons in Central Bank Risk Management***. Ed. by R. Pringle, N. Carver. London : Central Banking Publ., 2004, p. 77.

⁹⁷ Jeanne, O., Svensson, L. E. O. *Credible Commitment to Optimal Escape from a Liquidity Trap: The Role of the Balance Sheet of an Independent Central Bank*. IMF Working Paper, No. 04/162, Washington : International Monetary Fund, 2004, p. 22.

⁹⁸ Dalton, J., Dziobek, C. *Central Bank Losses and Experiences in Selected Countries*. IMF Working Paper, No. 05/72, Washington : International Monetary Fund, 2005, p. 3.

⁹⁹ Stella, P. *Central Bank Financial Strength, Transparency, and Policy Credibility*. IMF Working Paper, No. 02/137, Washington : International Monetary Fund, 2002, p. 32.

¹⁰⁰ *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 170, 1997, 3. jūl., 2. lpp.

¹⁰¹ *Latvijas Bankas 2002. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2003, 63. lpp.

¹⁰² *Convergence Report May 2012*. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2012, p. 239.

¹⁰³ LBA, LBF, 119. l., 134.–144. lp.

¹⁰⁴ Etienne, L. Investment Portfolio Techniques at a Central bank. ***In: New Horizons in Central Bank Risk Management***. Ed. by R. Pringle, N. Carver. London : Central Banking Publ., 2004, p. 51.

¹⁰⁵ Libermanis, G. *Eiro un lats*. Rīga : Kamene, 2002, 36. lpp.

¹⁰⁶ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 11, 2011, 15. janv., 53. lpp.

¹⁰⁷ *Gada pārskats: 2007*. Frankfurte pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2008, 209. lpp.

¹⁰⁸ *Gada pārskats: 2011*. Frankfurte pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2012, 192. lpp. Sk. <http://www.ecb.int/pub/annual/html/index.en.html>.

¹⁰⁹ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 92. un 93. lpp.

¹¹⁰ Masciandaro, D., Spinelli, F. Central Banks' Independence: Institutional Determinants, Rankings and Central Bankers' Views. *Scottish Journal of Political Economy*, vol. 41, No. 4, 1994, p. 436.

¹¹¹ *Konverģences ziņojums: 2008. gada maijs*. Frankfurte pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2008, 16.–20. lpp.

¹¹² *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 198, 2005, 13. dec., 3. lpp.

¹¹³ Turpat, Nr. 98, 2006, 27. jūn., 5. lpp.

¹¹⁴ *Convergence Report December 2006*. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2006, p. 219.

¹¹⁵ *Convergence Report May 2012*. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2012, pp. 237–239.

¹¹⁶ Sk. <http://www.mk.gov.lv/mk/tap/?dateFrom=2011-07-19&dateTo=2012-07-18&text=Latvijas+Bank&org=142969&area=624&type=17>.

¹¹⁷ Sk. <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>.

¹¹⁸ Sk. <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2005/070105a.htm>.

¹¹⁹ LBA, LBF, 1. apr., 144. l., 45.–48. lp.

¹²⁰ Turpat, 119. l., 183.–187. lp.

¹²¹ Turpat, 147. l., 74.–80. lp.

¹²² *Latvijas Bankas 2008. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2009, 35. lpp.

¹²³ LBA, LBF, 1. apr., 195. l., 67.–70. lp.

¹²⁴ Turpat, 71.–73. lp.

¹²⁵ Turpat, 74.–76. lp.

¹²⁶ Turpat, 221. l., 5.–7. lp.

¹²⁷ Turpat, 202. l., 76.–86. lp.

¹²⁸ *Latvijas Bankas 2004. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2005, 53. lpp.

¹²⁹ *Latvijas Bankas 2008. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2009, 54. lpp.

¹³⁰ *Latvijas Bankas 2009. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2010, 60. lpp.

¹³¹ *Latvijas Bankas 2011. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 62. lpp.

¹³² 2004.–2012. gadā grozīta piecas reizes (spēkā 12.07.2012. redakcija).

¹³³ Sk. <http://www.theia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/standards/?search=standards>.

¹³⁴ Sk. <http://www.theia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/code-of-ethics/english/>.

¹³⁵ Sk. <http://www.isaca.org/Knowledge-Center/cobit/Pages/Overview.aspx>.

¹³⁶ Sk. <http://www.isaca.org/KNOWLEDGE-CENTER/STANDARDS/Pages/default.aspx>.

¹³⁷ *Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*. Nr. 22/23, 1992, 4. jūn., 1170.–1175. lpp.

¹³⁸ Sk. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=216626>.

¹³⁹ *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. C 73, 2006, 25. marts, 21.–27. lpp.

¹⁴⁰ LBA, LBF, 1. apr., 119. l., 29. lp.

¹⁴¹ *Latvijas Bankas 2004. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2005, 40. un 41. lpp.

¹⁴² Sk. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication6193_en.pdf.

¹⁴³ ECB 2012. gada maija Konverģences ziņojums. Frankfurte pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2012, 51. lpp. Sk. http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/ecb_izdevumi/2012/cr201205lv.pdf.

¹⁴⁴ *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 112, 2005, 19. jūl., A12. lpp.

¹⁴⁵ Sk. <http://www.eiro.lv/lat/intervija/>.

¹⁴⁶ *Latvijas Bankas 2004. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2005, 50. lpp.

¹⁴⁷ Sk. http://www.eiro.lv/lat/par_eiro/eiro_banknotes_un_monetas/latvijas_eiro_monetas.

¹⁴⁸ *Latvijas Bankas 2006. gada pārskats*. Rīga : Latvijas Banka, 2007, 48. lpp.

¹⁴⁹ *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 40, 2006, 9. marts, 31.–39. lpp.

¹⁵⁰ Turpat, Nr. 102, 2012, 29. jūn., 23.–30. lpp.

¹⁵¹ Sk. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEX/12/0710&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

¹⁵² Sk. <http://www.fm.gov.lv/aktualitates/jaunumi/44676-finansu-ministrs-paraksta-partneribas-ligumu-ar-eiropas-komisiju-eiro-ieviesanas-pasakumu-nodrosinasana>.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

LBA, LBF, 1. apr., 119. l., 29. lpp., 134.–144. lpp. un 183.–187. lpp.; 144. l., 45.–48. lpp.; 147. l., 74.–80. lpp.; 150. l., 39.–41. lpp.; 195. l., 67.–76. lpp.; 202. l., 76.–86. lpp.; 221. l., 5.–7. lpp.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs. Nr. 13/14, 1992, 2. apr., 601. lpp.; Nr. 22/23, 1992, 4. jūn., 1170.–1175. lpp.

Latvijas Vēstnesis. Nr. 170, 1997, 3. jūl., 2. lpp.; Nr. 112, 2005, 19. jūl., A12. lpp.; Nr. 198, 2005, 13. dec., 3. lpp.; Nr. 40, 2006, 9. marts, 31.–39. lpp.; Nr. 98, 2006, 27. jūn., 5. lpp.; Nr. 192, 2006, 1. dec., 11.–14. lpp.; Nr. 84, 2007, 25. maijs, 24.–27. lpp.; Nr. 191, 2008, 9. dec., 60. lpp.; Nr. 102, 2012, 29. jūn., 23.–30. lpp.

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis. C 73, 2006, 25. marts, 21.–27. lpp.; L 3, 2009, 7. janv., 4. un 5. lpp.; C 83, 2010, 30. marts, 1.–360. lpp.; L 331, 2010, 15. dec., 1.–47. lpp. un 162.–164. lpp.; L 11, 2011, 15. janv., 53. lpp.

Official Journal of the European Communities. C 191, 29 July 1992, pp. 1–112; L 189, 3 July 1998, pp. 42–43.

Official Journal of the European Union. L 83, 1 April 2003, pp. 66–68.

All ECB opinions [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: <http://www.ecb.int/ecb/legal/opinions/html/index.en.html>.

Annual Report 1998. Frankfurt am Main : European Central Bank, 1999, 173 p.

Apstākļiem spītējot: Baltijas valstu tautsaimniecības atveseļošanās pieredze [skatīts 10.07.2012.]. Pieejams: <http://www.makroekonomika.lv/starptautiska-konference-apstakliem-spitejot-baltijas-valstu-tautsaimniecibas-atveselosanas-pieredze>.

Bordo, Michael. Comment on Beth Simmons's Paper "The Future of Central Bank Cooperation". *In: The Future of Central Bank Cooperation*, by Simmons, Beth, A. BIS Working Papers, No. 200, Basel : Bank for International Settlements, 2006, pp. 25–32.

Buchanan, James, M. Constitutional Efficiency and the European Central Bank. *Cato Journal*, vol. 24, No. 1–2, 2004, pp. 13–17.

COBIT 4.1: Framework for IT Governance and Control [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://www.isaca.org/Knowledge-Center/cobit/Pages/Overview.aspx>.

Code of Ethics [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/code-of-ethics/english/>.

Commission and Latvia Sign Partnership Agreement on Euro Changeover Communication Activities. Midday Express of 2012-07-10, MEX/12/0710 [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEX/12/0710&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

Committee on Payment and Settlement Systems. *Core Principles for Systemically Important Payment Systems*. Basel : Bank for International Settlements, January 2001, 92 p.

Convergence Report. Report required by Article 109j of the Treaty establishing the European Community. Frankfurt am Main : European Monetary Institute, 1998, 360 p.

Convergence Report December 2006. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2006, 242 p.

Convergence Report May 2012. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2012, 270 p.

Cooperation agreement on cross-border financial stability, crisis management and resolution between relevant Ministries, Central Banks and Financial Supervisory Authorities of Denmark, Estonia, Finland, Iceland, Latvia, Lithuania, Norway and Sweden, 17 August 2010 [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://www.fi.ee/failid/Koostoleepingud/NB-MoU_public_170810.pdf.

Dalton, John, Dziobek, Claudia. *Central Bank Losses and Experiences in Selected Countries*. IMF Working Paper, No. 05/72, Washington : International Monetary Fund, 2005, 13 p.

Drēviņa, Kristīne. Centrālo banku neatkarība: pašmērķis vai instruments. *Jurista Vārds*, Nr. 47, 2009, 24. nov., 14–17. lpp.

ECB atzinums (2006. gada 23. oktobris) pēc Latvijas Bankas lūguma par Latvijas Bankas monetārās politikas instrumentu izmantošanas noteikumu projektu (CON/2006/49) [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/lv_con_2006_49_f_sign.pdf.

ECB atzinums (2007. gada 30. aprīlis) pēc Latvijas Bankas lūguma par Latvijas Bankas monetārās politikas instrumentu izmantošanas noteikumu un Latvijas Bankas vērtspapīru norēķinu sistēmas noteikumu grozījumu projektiem (CON/2007/12) [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/lv_con_2007_12_f_sign.pdf.

ECB Padomes pieņemtie lēmumi (papildus lēmumiem par procentu likmju noteikšanu). 2011. gada oktobris. Maksājumu sistēmas un tirgus infrastruktūra [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.ecb.int/press/govcdec/otherdec/2011/html/gc11021.lv.html>.

ECB Statistical Data Warehouse [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://sdw.ecb.europa.eu>.

Elektroniskās kliringa sistēmas SEPA atbilstības pašnovērtējums 2011. gada 19. janvārī [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/makssist/TOR_SEPA_compliance_EKS_lv_1.pdf.

Etienne, Lavigne. *Investment Portfolio Techniques at a Central bank*. *In: New Horizons in Central Bank Risk Management*. Ed. by R. Pringle, N. Carver. London : Central Banking Publ., 2004, pp. 51–62.

Euro Area Summit Statement, 29 June 2012 [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/131359.pdf.

European Banking Authority 2011 EU-wide stress test aggregate report, 15 July 2011 [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://stress-test.eba.europa.eu/pdf/EBAST_2011_Summary_Report_v6.pdf.

European Union, Communique. Brussels, 29 April 2005 [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication6193_en.pdf.

Finanšu ministrs paraksta partnerības līgumu ar Eiropas Komisiju eiro ieviešanas pasākumu nodrošināšanai. 12/07/2012 [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://www.fm.gov.lv/lv/aktualitates/jaunumi/44676-finansu-ministrs-paraksta-partneribas-ligumu-ar-eiropas-komisiju-eiro-ieviesanas-pasakumu-nodrosinasanai>.

Finanšu Stabilitātes Pārskats (2004–2011) [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.bank.lv/publikacijas/finansu-stabilitates-parskats/finansu-stabilitates-parskats/2503>.

Flandreau, Marc. Comments on Borio and Toniolo's Paper "One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective". *In: One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective*. By C. Borio, G. Toniolo. BIS Working Papers, No. 197, Basel : Bank for International Settlements, 2006, pp. 32–34.

Gada pārskats. 2004.–2006. Frankfurt pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2005.–2007.

Gada pārskats. 2007.–2011. Frankfurt pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2008.–2012. [skatīts 11.06.2008.]. Pieejams: <http://www.ecb.int/pub/annual/html/index.en.html>.

Gatavojoties eiro – soli pa solim. Intervija ar Naudas un maksājumu sistēmas darba grupas vadītāju, Latvijas Bankas prezidenta vietnieku Andri Ruseli. 07.05.2012. [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://www.eiro.lv/lat/intervija/>.

Goodhart, Charles A. E. *The Evolution of Central Banks*. London : The MIT Press, 1990, 205 p.

Hawkins, John. Central Bank Balance Sheets and Fiscal Operations. *In: New Horizons in Central Bank Risk Management*. Ed. by R. Pringle, N. Carver. London : Central Banking Publ., 2004, pp. 73–82.

International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards) [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/standards/?search=standards>.

IT Audit, Assurance and Control Standards [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: <http://www.isaca.org/KNOWLEDGE-CENTER/STANDARDS/Pages/default.aspx>.

Jeanne, Olivier, Svensson, Lars E. O. *Credible Commitment to Optimal Escape from a Liquidity Trap: The Role of the Balance Sheet of an Independent Central Bank*. IMF Working Paper, No. 04/162, Washington : International Monetary Fund, 2004, 43 p.

Kahler, Miles. Comments on Claudio Borio and Gianni Toniolo's Paper "One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective". *In: One Hundred and Thirty Years of Central Bank Cooperation: a BIS Perspective*. By C. Borio, G. Toniolo. BIS Working Papers, No. 197, Basel : Bank for International Settlements, 2006, pp. 35–36.

Konverģences ziņojums: 2008. gada maijs. Frankfurt pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2008, 16.–20. lpp.

Konverģences ziņojums: 2012. gada maijs. Frankfurt pie Mainas : Eiropas Centrālā banka, 2012, 87 lpp. [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/ecb_izdevumi/2012/cr201205lv.pdf.

Kreditēstāžu aptauja par nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību kredītēšanu [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.bank.lv/publikacijas/banku-aptauja-par-nefinansu-sabiedrību-un-majsaimniecību-kreditesanu/4884>.

Latvijas Bankas 2002. gada pārskats. Rīga : Latvijas Banka, 2003, 85 lpp.

Latvijas Bankas 2004.–2011. gada pārskats. Rīga : Latvijas Banka, 2005.–2012.

Latvijas Bankas 2010. gadā veiktā maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzība. Rīga : Latvijas Banka, 2011, 33 lpp. [skatīts 17.08.2012.]. Pieejams: http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/citaspublikacijas/MS_parraudziba_2010.pdf.

Latvijas Bankas 2011. gadā veiktā maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzība. Rīga : Latvijas Banka, 2012, 46 lpp. [skatīts 19.07.2012.]. Pieejams: http://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/citaspublikacijas/MSP_GP_2011.pdf.

Latvijas Bankas politika maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu jomā [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.bank.lv/tiesibu-akti/latvijas-bankas-politika-maksajumu-un-vertspapiru-norekinu-sistemu-joma>.

Latvijas eiro monētas [skatīts 30.07.2012.]. Pieejams: http://www.eiro.lv/lat/par_eiro/eiro_banknotes_un_monetas/latvijas_eiro_monetas.

Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdes protokols, Nr. 63, 2003, 9. dec. [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=216626>.

Likumprojekts "Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"" [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2011-07-19&dateTo=2012-07-18&text=Latvijas+Bank&org=142969&area=624&type=17>.

Liu, Henry C. K. *Part 2: The European Experience*. Global Economy, 8 November, 2002 [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: http://www.atimes.com/atimes/Global_Economy/DK08Dj01.html.

Libermanis, Georgs. *Eiro un lats*. Rīga : Kamene, 2002, 93 lpp.

Masciandaro, Donato, Spinelli, Franco. Central Banks' Independence: Institutional Determinants, Rankings and Central Bankers' Views. *Scottish Journal of Political Economy*, vol. 41, No. 4, 1994, pp. 434–443.

McKinnon, Ronald I. Monetary Regimes, Collective Fiscal Retrenchment and the Political Economy of EMU. *In: Economic and Monetary Union in Europe*. Ed. by M. Maimbrige, P. Whyman. Cheltenham (UK) : Edward Elgar, 2003, pp. 81–95.

Memorandum of Understanding (MoU) between Central Banks of Estonia, Latvia, Lithuania and Sweden. Management of a financial crisis in banks with cross-border subsidiaries or branches, 18 December 2006 [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: http://www.riksbank.com/upload/Dokument_riksbank/Kat_AFS/mou_est_lat_lit_swe.pdf.

Memorandum of Understanding on Cooperation between the Financial Supervisory Authorities, Central Banks and Finance Ministries of the European Union on Cross-Border Financial Stability 1 June 2008 ECFIN/CEFCPE(2008) REP/53106 REV REV [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/mou-financialstability2008en.pdf>.

Mendzela, John. *Leadership and Management in Central Banking*. Central Banking, vol. 13, No. 2, February 2002, pp. 40–46.

OECD Principles of Corporate Governance. Paris : OECD, 2004, 66 lpp. [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>.

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directives 77/91/EEC and 82/891/EC, Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC and 2011/35/EC and Regulation (EU) No 1093/2010 (text with EEA relevance), COM(2012) 280/3 [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/crisis-management/2012_eu_framework/COM_2012_280_en.pdf.

Schinasi, Garry J. *Defining Financial Stability*. IMF Working Paper, No. 04/187, Washington : International Monetary Fund, 2004, 18 p.

SEPA. Maksājumu sistēmas [skatīts 18.07.2012.]. Pieejams: <http://www.bank.lv/maksajumu-un-norekinu-sistemas/sepa>.

Stella, Peter. *Central Bank Financial Strength, Policy Constraints and Inflation*. IMF Working Paper, No. 08/49, Washington : International Monetary Fund, 2008, 25 p.

Stella, Peter. *Central Bank Financial Strength, Transparency, and Policy Credibility*. IMF Working Paper, No. 02/137, Washington : International Monetary Fund, 2002, 42 p.

Sullivan, Kenneth. *Transparency in Central Bank Financial Statement Disclosures*. IMF Working Paper, No. 05/80, Washington : International Monetary Fund, 2005, 138 p.

Šellers, Hanspēters K. (*Scheller, Hanspeter K.*) *ECB – vēsture, loma un funkcijas*. Otrais pārstrādātais izdevums. Frankfurt pie Mainas : European Central Bank, 2006, 217 lpp. [skatīts 26.07.2012.]. Pieejams: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2006lv.pdf?c032bbe38be6c5a27ebfd411bcf3688>.

The High-Level Group on Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosière. Report. Brussels, 25 February 2009 [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf.

The Standards and Codes Initiative – Is It Effective? And How Can It Be Improved? IMF, 1 July 2005 [skatīts 17.07.2012.]. Pieejams: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2005/070105a.htm>.

Third Progress Report on the TARGET Project, November 1998. Frankfurt am Main : European Central Bank, 1998, 19 p.

Trichet, Jean-Claude. Two Successes of the Euro: The Single Monetary Policy and European Financial Integration. *In: Conference on Experience with and Preparation for the Euro*. Vienna, Oesterreichische Nationalbank, 2006, pp. 27–36.